Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the ima-ges to determine what is correct.

GÖTEBORGS UNIVERSITET

N:R 41 (1084) TORSDAGEN DEN 10 OKTOBER 1907 20:DE ÅRG.

ILLUSTRERAD TIDNING
GRUNDLAGD·AF
IDUN
FÖR·KVINNAN OCH·HEMMET
FRITHIOF·HELLBERG

HUFVUDREDAKTÖR OCH ANSV. UTGIFVARE: JOHAN NORDLING.

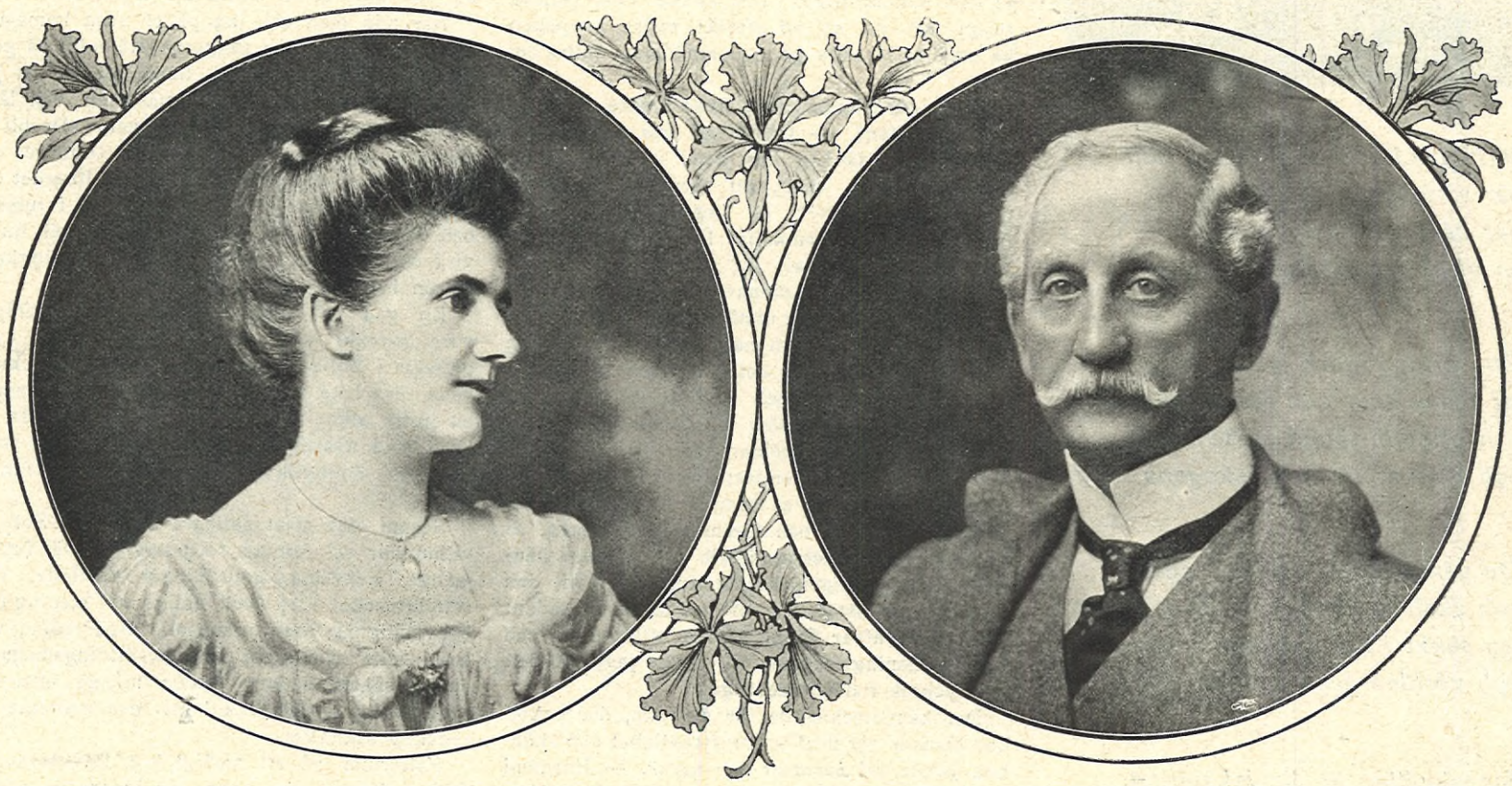

ÖFVERSTEN OCH ÖFVERSTINNAN FOX.

"COLONEL FOX has kindly consented to conduct the party" stod det under en af de många inbjudningarna till deltagarna i den andra internationella skolhygieniska kongressen, som afhölls i London sistlidne augusti. Den här åsyftade inbjudningen gällde en uppvisning i vår landsmaninna fru Bergman-Österbergs ståtliga i England mycket berömda gymnastikinstitut Kingsfield nära Dartford. I öfverste Fox hade fru Österberg erhållit en särdeles representativ värd, ty ingen engelsman torde ha varit mer verksam för den svenska gymnastikens utbredning i England än öfverste Fox.

Redan vid den stora gymnastikfesten i Stockholm 1891 lärde öfverste Fox känna det lingska systemet. Han var på den tiden inspektor för den militära gymnastikskolan vid Aldershot och reste med en afdelning af sina instruktörer öfver till nämnda fest. Öfverste Fox gjorde här bekantskap med öfverste Balck — en bekantskap som sedan alltjämt uppehållits och till följd af personlig sympati och gemensamhet i intressen under årens lopp utvecklats till innerlig vänskap. Denna fortgående kontakt med en af den svenska gymnastikens främste representanter har naturligtvis utöfvat ett väsentligt inflytande på öfverste Fox' uppfattning och kännedom om den svenska gymnastikens ändamål och utveckling. Liksom sin svenske kollega är öfverste Fox dessutom ett auktoritativt namn äfven på idrottens område.

Vid gymnastikfesten i Stockholm 1891 blef öfverste Fox i tillfälle att konstatera det lingska systemets öfverlägsenhet framför det system som då tillämpades inom det brittiska riket. Och alltsedan har han ifrigt arbetat för den svenska gymnastikens utbredning i England, utan allt kompromissande och utan alla halfmesyrer. Den humbugsartade uppvisning som under kongressen gjordes af en herr och fru Alexander, hvilka skryta med ett "brittiskt gymnastiksystem", var synnerligen ägnad att värdesätta betydelsen af öfverste Fox' insats. Man förstod nämligen att där funnits och alltjämt finnes att öfvervinna ett starkt motstånd, grundadt på okunnighet och nationalfåfänga.

Öfverste Fox är ej längre i tjänst; men han verkar som gymnastikinspektör vid Londons folkskolor och har således alltjämt ett tungt vägande ord med afseende på den statsunderstödda gymnastikundervisningen. På uppdrag af öfverstyrelsen för Londons folkskolor vistades han förra vintern någon tid i Stockholm för att studera svensk gymnastik.

Öfverste Fox har äfven vid andra tillfällen besökt Sverige och en gång i sällskap med sin fru här tillbringat flere månader i sträck. Alla herr och fru Fox' uttalanden om vårt land ge ett starkt intryck af verklig aktning, varm sympati och redbar vänskap. När jag nu, med deras tillåtelse, presenterar dem för Iduns läsekrets, är det ej minst med tanke på att med bilderna af dem glädja deras många svenska vänner. Personligen är det mig dessutom synnerligen kärt att få ge ett offentligt uttryck åt den stora tacksamhet de svenska kongressdeltagare känna som voro föremål för öfverste och öfverstinnan Fox' utomordentliga gästfrihet. Det var oförgätligt angenäma timmar vi tillbringade i deras distingerade och harmoniskt vackra hem vid Eaton square, där öfverstinnan Fox med oförliknelig charme gjorde les honneurs, ypperligt sekunderad af sina älskvärda, graciösa unga döttrar. Jag är viss om att vi alla gömma dessa stunder bland våra bästa kongressminnen och att vi lika litet glömma öfverstinnan Fox' spirituella konversation och bedårande leende som hennes makes vänlighet att vid alla tillfällen som erbjödo sig föra Sveriges runor med den äran. Att vi i Sverige veta att med tacksamhet uppskatta öfverste Fox' arbete liksom hans mångsidiga intresse för vårt land, det hoppas jag, att han alltid skall erfara, både när han själf besöker Sverige och när svenskar få glädjen gästa honom och hans älskvärda familj.

GURLI LINDER.

MIN LILLA svarta flicka, hejl
när vi igenom skogen gå,
har någon roligare — nejl —
än vi, de goda vänner två?

Du springer före, glad och yr,
tar öfver snår och stenar språng,
och efter husbond sakta styr
och lyssnar stum till skogens sång.

Du vädrar efter ekorrns spår
och skäller, när du ser hans svans —
jag sänkt i mina drömmar går
och världen ser i morgonglans.

Stenskvättan är din lekkamrat,
hon narrar dig från sten till sten.
"Du lilla hund, var inte lat!"
hon kvittrar gladt och flyger se'n.

Jag timrar diktens gyllne slott,
som fantasin mig lockar till —
de falla, luft de blifva blott,
där lärkan står bland skyar still.

Sak samma! Ekorrn du ej fick,
du blott fick se en yfvig svans —
min dröm blef dikt ett ögonblick
och svann med skyn i solens glans.

Men samma fröjd oss skogen ger
och samma lust för lek och sång:
jag ej bekymren känner mer,
och du ej band och kedjas tvång.

DANIEL FALLSTRÖM.

En återblick på Solidarvillan.

ELSA TÖRNE, solidaridéns kända skapare, afger här nedan sitt omdöme om den nu stängda Lundautställningens s. k. Solidarvilla, som hon vägrar att betrakta som en lycklig eller praktisk tillämpning af solidarteorien. De, som önska uppfriska minnet af solidarvillans utseende, hänvisas till bildserien i Idun n:r 25 detta år.

NU HAR Lundautställningen stängt sina portar och allmänheten, som där fått se mycket vackert, nytt och lärorikt, sitter hemma och begrundar och kollationerar sina intryck.

Bland utställningens "intressantaste sevärdheter" — för att citera bladen — räknades ju ock Solidarvillan. Det skulle vara ganska roligt att nu en tid efteråt, sedan intrycken ha smälts, få höra på, när omdömena fällas om den.

"Den där Solidarvillan, hvad tyckte ni egentligen om den? — Och hvad tror ni Solidars författarinna tänkte om den, — tror ni, att hennes mening varit, att våra hem skulle se ut på det sättet?" — Jag hoppas, att den frågan rätt ofta framkallat lifliga meningsutbyten. Och jag tror, att jag handlat rätt, då jag, trots många uppmaningar, underlåtit att säga min mening, så länge utställningen pågick. Men sedan nu hvar och en haft tillfälle att själf se och döma, anser jag det såsom en skyldighet mot Solidartanken och en rätt för mig själf att antyda min ställning till denna uppfattning af reformkrafven i solidaranda.

Om Solidarvillan endast gjort anspråk på att vara en utställning af föremål och anordningar, ägnade att lätta och förenkla husföringen, så har den varit mycket lärorik och i många hänseenden synnerligen förtjänstfull; men vill den vara ett mönster för ett solidarhem, sådant detta föresväfvar författarinnan till Solidar och hennes meningsfränder, så menar jag, att den misslyckats i det väsentliga.

Det kännetecknande för ett hem, där enkelhet förenar sig med ändamålsenlighet och skönhet, måste bli *harmoni* och *natur*. — Harmoni är lika lätt att förnimma som svår att beskrifva, och jag tror icke, att någon erfarit ett osökt intryck af harmoni vid genomströfvande af Lundautställningens Solidarvilla. Ej heller af natur.

Har någon vid inträdet i samlingsrummet kunnat värja sig för tanken: "möbelutställning"? — Vackra, stilfulla, solida möbler; charmanta, ställda på sin rätta plats, men icke här. Den, hvars smak fordrar dylika möbler i sitt dagligrum, kan icke finna trefnad och sann hemlycka i en så trångbodd begränsning som Solidarvillans. Onatur alltså.

Sofrummet är mer än någonsin en *sängkammare*, i uppenbar strid mot Solidars ideal. Hela inredningen, t. o. m. det öfverdådigt vackra och praktiska spegelskåpet kväfves i sängarnes kolossala och mjuka famn.

Våra ögon ha haft tid att vänja sig vid de bullersamma amerikanska järnsängarne och den anspråksfullt framträdande imperialsängen och dess afläggare. Dessa erbjuda dock ofta linjer och ytor, som smeka ögat, och det graciösa spetstäcket har försonat en del, men detta mjuka, oformliga "uhyre", som hindrar hvarje fri rörelse i rummet och uppsuger alla blickar, kan icke försvara sin plats i ett Solidarhem, om det också vore aldrig så bekvämt.

"Hur vill ni då ha det? Sängar måste väl finnas, så länge vi icke äro andliga nog att hvila på molnen." — Ja tyvärr, en god säng vilja vi alla gärna ha. Men i hem, där sofrummet också måste räknas med såsom dagrum, får den icke intaga hederplatsen. Och en god vilja hittar alltid på någon råd.

När min man och jag på en resa komma in i ett hotellrum, där sängarna stå midt på golfvet och bråka, och vi tänka stanna ett par dagar, så kallar jag vaktmästaren och låter ställa sängarna längs efter väggen. De bli då skamsna och se genast mycket mindre och beskedligare ut. Sedan göra vi skrifbordet och soffan med sina stolar till centrum i rummet och så säga vi: "se så, det var för väl, nu bo vi i en salong och slippa hålla till i sängkammaren hela dagen." —

En god och vacker lösning på sängfrågan vore mycket värd, men icke löstes den sympatiskt i Solidarvillan. Hur mycket vackrare hade det icke varit, om sängarna försvunnit i en luftig alkov och vi midt på golfvet fått ett bord med hvardagslampan på eller fruns skrifbord och bokhylla fått dominera. Hvar funnos nu de? —

Såsom det mest solidara rummet i Solidarvillan bör väl räknas "renseriet". Där funnos många bekväma anordningar samlade, men totalintrycket blef dock enligt min mening icke bekvämlighet utan trängsel. Och köket verkade icke arbetsrum utan bosättningsmagasin, ehuru såsom sådant alltför många moderna, praktiska och bekväma köks- och matlagningsredskap saknades.

Kriterium på ett trefligt kök är, att husets folk glömmer sig kvar där längre än nödigt är, och att främmande gärna söka sig dit och slå sig ned.

Vi gingo en gång i flere timmar genom en skog och kommo till en bondgård vid en idyllisk skogssjö. Där bådo vi om mat, och det skulle vi få. Man dukade åt oss i fina kammaren och bådo oss sitta ned. Men vi kunde inte motstå att gå ut i köket till moran, som stod vid spiseln och lagade vår mat. Hade vi haft vån i att besvära vårt hyggliga värdfolk än mer, så hade vi bedt att de dukat om åt oss i köket, så trefligt var där. Allt mat lagningsbråket kröp in i väggarna och gömde sig — fast där fanns både separator och mer — och Hemtrefnaden gick bredbent omkring och bjöd: "sitt ned och var trefliga." — Det var ett solidarkök det, som dugde. —

I Solidarvillans kök tycktes det mig, att Brådskan flög omkring, svettig och röd, och skrek åt de närgångna, som stucko näsan in: "hvad kommer ni och glor för, ser ni inte att här är brådt?"

Nej, harmoni och natur var det inte som mötte oss i Solidarvillan. En sporre till enkelhet, sparsamhet och att hjälpa oss med litet fingo vi ej heller. En illustration till Elsa Törnes Solidar blef det sålunda ej, äfven om villans ursprunglige upphofsman haft det syftet.

Fullkomligt riktigt betonade villans arkitekt för pressens representanter, då han i våras för dem demonstrerade villan, att den var ett full-

Våra skodon.

En damkängas verkliga värde ligger icke enbart däri att den sitter bekvämt på foten, utan dess yttre form bör äfven kunna talla ögat. Med andra ord, förutom hållbarhet och passform begär den modärna kvinnan, formfulländning och elegans i sina skodon.

VICTORIA-SKODON tillverkas efter dessa principer och föredragas därför framför andra fabrikat af dem, som sätta värde på att vara väl chausserade. De försäljas i finare skoaffärer öfverallt till populära priser och tillverkas af Ludvig Traugott, Stockholm.

PAPPERSMÖNSTER

fullt tillförlitliga, erhållas omg. från oss till nedanstående pris inom Sverige: Bluslif 40 öre, Kjolmönster utan släp 50 öre, Prinsessklänning 75 öre, Reformdräkt 75 öre, Barndräktmönster 50 öre, Kappmönster 60 öre. Uppgif lifvidd, (omedelbart under armarne,) midjevidd och kjollängd, erhåller Ni till Eder figur fullt passande mönster. Expedieras portofritt om rekvistion åtföljd af likvid i sparmärken el. postanvisning insändes till *Iduns Mönsterafdelning, Drottninggat. 51, Sthlm.*

komligt självständigt verk, i detaljerna alldeles oberoende af boken Solidar, med hvilken den hufvudsakligen blott hade namnet och det reformerande syftet gemensamt.

Många vänner af Solidartanken ha lifligt beklagat, att namnet blef gemensamt, emedan allmänhetens omdöme om sträfvandet däraf förvillades, men min förhoppning är, att där tanken befruktat det sunda i tidsandan, skall den växa och bära frukt till trots för, kanske ock mycket i följd af ett sådant utslag af sträfvandet som detta, hvilket genom sin absurditet lockar till eftertanke och framtvingar en självständig mening.

Stockholm den 27 sept. 1907.

ELSA TÖRNE.

"Toutou" i New York.

En serie bref till "Nella" utgifna och illustrerade * af W. Algren.

TOU-TOU.

UNDER DEN enkla och för öfrigt lätt nog genomskinliga pseudonymen till förevarande satiriska skildringsserie ur New Yorks societetslif, som vi i dag begynna, döljer sig ett inom vår aristokratiska värld mycket bekant namn, hvars penna särskildt skapat ypperliga litterära verk till kännedom om Stockholms historia under svunna tider. Författaren är numera bosatt i Nya världen, hvarifrån han sändt oss dessa pikant affattade skisser ur en världsstads högmondäna kretsar.

Första brefvet.

New York. Dogpalace Hotel

$^{20}/_{5}$ 07.

Käraste min egen "Nella"!

Så nu är jag då ändtligen här, men en sådan färd! Det gör du dig intet begrepp om, du som aldrig gjort längre sjöresa än öfver Bältena och Öresund.

Inte för att jag varit sjösjuk. Du vet ju, att jag icke det minsta bryr mig om sjögång. Men inte ett ögonblicks verklig ostörd hundhvila har jag fått, ingen ro hvarken natt eller dag.

Själfva båten var ju magnifik, men när jag kom ombord voro alla platser upptagna af ett

helt koppel finfina collies, som en ung amerikansk sportsman införskrifvit till den kommande stora hundutställningen, där de äro ämnade att slå mr Pierpont Morgans hittills obesegrade rasdjur ur brädet. Alla anständiga platser voro naturligtvis långt i förväg reserverade för dem, så jag och tvänne stackars terriervalpar införstes i ett mörkt hål, jag kan ej bättre säga, och där skulle vi tillbringa eller rättare sagdt,

där tillbragte vi nio dygn tillsammans. Nästan ingen mat fingo vi, och det var nätt och jämnt vi kunde komma åt en skvätt vatten. Emigranterna, de voro nära 2,000, skrålade och stojade hela dagarna, de oförnöjda collies tjöto hvareviga natt och hela dygnet om voro mina små reskamrater olidliga på alla vis. De voro outtröttliga att leka kurra gömma i min päls och att nafsa efter mina mustascher.

Det hven och pep i tackel och tåg, det knarrade och brakade. Maskinen dunkade och propellrarna stampade. Värmen under däck var nära nog outhärdlig. Jag vill ej tala om, huru det var ställdt i bekvämlighetsväg. Tänk dig att ibland nästan ett helt dygn vara utsatt för kval, diametralt motsatta till dem, som plågade salig Tantalus. För en väluppfostrad pudel var det helt simpelt en verklig tortyr, isynnerhet voro de unga terrierna besvärliga. Det var värre än när du hade valpar härom året. Kommer du ihåg "Bello" och "Carina" sedan? Minns du huru ovänlig jag var emot de stackars oskyldiga kräken? Och ändå voro de idealiska i jämförelse med mina plågoandar på Atlanten.

Den enda fröjd jag hade under hela öfverfärden var, när jag en (säger en) gång om dagen fick gå i koppel ledd af en gammal sjöbuss två slag rundt däcket. Jag var föremål för mycken uppmärksamhet och äfven vänlighet. Först behandlade man mig med en närgången nyfikenhet i tanke att jag vore en cirkusartist eller ett objekt för någon zoologisk trädgård, men sedan behandlades jag mera som like äfven af grefvinnan Z:s annars så nosiga och bortskämda favoriter "Venere", en toy-spaniel, och "Carmen", en skyeterrier. Ja! "Venere" fick t. o. m. sista dagen göra mig en visit.

VENERE.

Hon berättade mig huru bra de hade det. De bodde i sin matmoders salonghytt och fingo den finaste mat, men det bästa af allt var ändå, att de fritt fingo ströfva omkring på det öfre däcket, där den ljufvaste odör i hög grad bidrog till deras trefnad. Det lär ha varit alldeles delikat. Jag har visst glömt nämna, att så godt som alla passagerare voro sjösjuka. Hvad nu odör beträffar kan jag ej heller egentligen klaga, ty i det hänseendet erbjöd närheten till emigrantkvarteret ju i viss mån ersättning för den dåliga sofplatsen. De dofter, som spredo sig från denna samling mer eller mindre redlösa passagerare, kunna ej beskrifvas, måste kännas. Jag kan i alla händelser icke förstå hvad Edmondo de Amicis menade, när han skref, att om Dante skulle göra sin "Inferno" på nytt, kunde han ej undvika att lägga till ett kapital, som skildrade emigrantafdelningen på en oceanångare i hårdt väder.

CARMEN.

Obehagen skulle emellertid ha en öfvergång. En vacker dag upphörde oväsendet, den väldiga maskinen stannade, ångaren stod stilla. Vi voro vid karantänen. Jag var ganska angelägen att komma ur mitt fängelse, men naturligtvis tänkte man sist på mig och de unga terrierna. Den rike sportsmannens collies voro för länge sedan undersökta, då man erinrade sig mig och mina små kamrater. Jag var ganska orolig, men det gick emellertid lättare för sig än jag hade väntat; jag fick nämligen den förklaringen, att man i Amerika har så mycket vattuskräck ändå, att man icke är så värst noga med undersökningen, Detta lät icke så vidare lofvande. "Veckan börjar bra, sa' han som skulle hängas på måndagen," tänkte jag.

Efter undersökningen blef jag till allmänt beskådande bunden på fördäck, men jag var ej synnerligen hugad att visa mig, ty okammad som jag var och med solkiga rosetter gjorde jag nog en ganska slät figur.

Snart satte sig jätteångaren åter i rörelse och sakta gledo vi in i New Yorks inre hamn, där vi passerade en stor bronsstaty, som man sade skola symbolisera den här rådande friheten, den frihet, som jag så länge trängtat efter och nu slutligen skulle komma i obegränsadt åtnjutande utaf.

Det var emellertid ingen lätt sak att komma i land, må du tro. Oaktadt mina försäkringar, och ehuru jag fått signera ett papper under edlig förpliktelse, att jag icke medförde annat än hvad jag "gick och stod uti", blef jag föremål för den mest närgångna och nästan brutala undersökning. Märkvärdig frihet! tänkte jag. Mina funderingar blefvo emellertid afbrutna af en "viktig" inspektör, som skulle låtsas vara specialist på hundar. Han hade nyss varit med om att taxera de dyrbara collies och värderat dem till 11,000 dollars (omkr. 41,000 kronor), för hvilket belopp mångmiljonären utan att blinka erlade tull. Då ordningen kom till mig, ansåg inspektören, att jag skulle förtullas för 2,000 dollars (7,500 kronor). Det var visserligen mycket smickrande för min fåfänga, men ingalunda tilltalande för min börs. Jag befann mig i ett obehagligt dilemma, men då jag var i stånd att bevisa, att jag endast skulle stanna helt kort, undvek jag detta attentat mot min kassa.

Ändtligen var jag då fri! Jag kunde ej styra mitt begär att trampa jorden i detta frihetens förlofvade land. Också gjorde jag inga vidare omständigheter och med några skutt var jag nere på piren, där jag väntades af mr "Fedinck", som från sin dogcart med lifliga viftningar önskade mig välkommen.

Som du vet hade jag flere utmärkta rekommendationsbref till framstående newyorkare, bl. a. till mr "Tige", som ju snart sagdt är lika hemmastadd i Europa som på denna sidan Atlanten, men hvars dubbla tjänstgöring, vid Heraldsquare och Duanestreet gjorde, att jag ej kunde vänta, att han skulle få mycken tid öfrig att ägna åt mig. Jag hade därföre underrättat min gamle vän "Fedinck", den bekante sportsmannen, om dagen för min ankomst, och mycket riktigt var han nere vid kajen, där jag välkomnades på bästa sätt och mycket

* Utom då särskildt angifves äro alla illustrationerna utförda af författaren efter fotografier.

Brud- & Bröllops-

sidentyger, i hvitt, svart och kulörl, sista nyheter

ouppnådt urval från 90 öre till kr. 13 pr mtr.

Sändes tull- & portofritt direkt till privata.

Profver omgående franko.

Schweizer & Co, Luzern S 5, (Schweiz).

Sidentygs-Export. — Kungl. Hoflev.

Prenumerera oförtöfvadt på **BARNGARDEROBEN** alla mödrars ovärderliga skatt och hjälpreda.

"FEDINCK" OCH "TOUTOU" UTBYTA HÄLSNINGAR. (ORIGINALTECKNING AF FÖRF.)

hjärtligt. Sedan de öfliga ceremonierna undanstökats, satte vi oss i rörelse.

Kära du! "Fedinck" hade rakat af sig mustascherna. Det är mycket vanligt här och man ser knappast någon, som respekterar sig, försedd med denna manliga och martialiska prydnad. Det såg nog litet naket ut, tyckte jag, men å andra sidan är det ju renligare. Dessutom sade mig "Fedinck" att en kyss, eller hvad det nu skall kallas, både gifven och tagen, smakar väsentligen bättre utan mustascher. Hvad säger du om det?

I sin toalett är "Fedinck" ytterst putsad, ja, elegant som alla amerikaner, men jag kunde ej gilla, att hans glänsande, dunkelsvarta lockar voro ingnidna med opoponax, som jag tyckte förtog mycket af behaget i våra första vänskapsbetygelser.

Vi begåfvo oss direkt upp till staden, ty "Fedinck" ville ovillkorligen följa mig till hotellet.

En så'n egendomlig stad! Ett verkligt hundhimmelrike föreföll det mig.

Ehuru det var midt på dagen stodo utefter många gator, ja, äfven avenyer, på själfva trottoarerna oräkneliga synnerligen intressanta blecktunnor öfverfyllda med sopor, köksaffall och andra i förruttnelse varande ämnen, som spredo den ljufvaste lukt en medlem af släktet canis kan begära. Och detta kunna människorna kalla stank!

Jag frågade min artige ciceron om detta angenäma förhållande alltid var rådande. Han svarade, att man ända till klockan 12 på dagen med säkerhet kan räkna på att få tillfälle njuta af denna Newyorkerspecialitet, men att dessutom litet emellan på nästan förut bestämda tider anordnades renhållningsstrejker, som innebure fördelar och utvecklingsmöjligheter trotsande all beskrifning. Det riktigt vattnades i gommen på mig.

Hans framställning och i öfrigt hvad jag själf kunde se stämde mig alltifrån början gynnsamt för New York; det blef om icke hvad man på engelska kallar: "love at first sight" så åtminstone "at first smell" och jag hoppas ej få anledning att ändra min uppfattning. Det kan ju ej heller vara annat än obeskrifligt tilldragande att så där liksom den förälskade fjäriln flyger från ros till lilja, från reseda till nejlika, kunna göra upptäcktsresor i inbjudande soptunnor, där dofternas ljufhet endast öfverträffas af innehållets mångfald.

Mr "Fedinck" hade den attentionen att stanna vid ett ståtligt palats vid den så berömda Femte avenyen och vände sig till mig sägande: "Här bor mr Vanderstor, mångmiljonären, vill ni inte ta' en liten frukostrisp här. Detta brukar vara ett af de bästa ställena, men tyvärr är mr Vanderstor mer europé än amerikan i sina vanor, så jag kan ej bjuda er på några amerikanska specialiteter."

"Vi måste förresten vara raska i vändningarna," tillade han, "och mycket försiktiga, ty det är icke tillåtet att ströfva omkring utan koppel eller nosgrimma."

Det var som om man slagit en skopa kallt vatten öfver min rakade del.

"Friheten då?" sade jag, "är det detta ni kallar frihet?"

"Fedinck" bara ryckte på sitt ena bakben, något som skulle betyda "que voulez-vous", samt sade: "Friheten, min kära vän, den består hufvudsakligen i att öfverträda lagar och författningar. För 100 år sedan eller så hade de visst här något, som en del godt folk ansåg sig kunna gifva det namnet, men ju flere de blifvit att dela denna frihet, desto flere föreskrifter som inskränka den ha de måst göra, ty de hänsynslösaste och mäktigaste togo det mesta för sin räkning, så nu är det ganska klent beställdt med den omskrifna friheten, isynnerhet här i New York, där den lilla självständighet, som lämnats individen, blifvit ett rof för Tammanyinstitutionen, så, huru mycket vi än föra ordet frihet på läpparna, är det endast blå dunster."

Jag var alldeles tillintetgjord, men aptiten tog öfverhand öfver politiken och mitt intresse vände sig odeladt åt det väntade festmålet vid Vanderstors konstnärligt smidda järnstaket.

Öfverfyllda soptunnor, dignande af läckerheter, "fallna från den rike mannens bord", stodo till vårt förfogande. Det var nästan så att jag skämdes. Hela bröd lågo strödda rundt omkring; läckra muttonchops, af hvilka endast själfva midtelbiten uttagits, blefvo den hufvudsakliga delen af vår lunch, ty höns och kalkonben gåfvo tydliga bevis på att äfven i de finaste kretsar ätes ibland "med fingrarna"; de blefvo emellertid nu i sitt afgnagda tillstånd den delikataste dessert till vår lukulliska måltid. Det enda, som nu var störande, var att massor af ännu icke vissnade törnrosor, liljekonvaljer och hyacinter kastats bland maten och genom sin vidriga lukt förhindrade en oblandad njutning. "Fedinck" tröstade mig med, att vi en annan dag skulle taga skadan igen vid Mottstreet och dess grannskap, där man minsann icke löpte någon sådan risk, och där sannerligen inga blomsterdofter voro att befara.

När jag med några väl valda ord tackade mr "Fedinck" för mat, sade han, att sådant bryr man sig aldrig om här.

Just som vi lämnat Vanderstors soptunnor, pekade "Fedinck" på ett annat palats snedt öfver gatan, sägande: "där bor miss "Topsie", en gammal krasslig flicka af de s. k. 400, som är så förnäm, att hon aldrig satt sina tassar på New Yorks gator. En gång i veckan åker hon jämte sin sällskapsdam till Centralpark och går där några steg i en skuggig allé, men annars gör hon sina promenader två gånger om dagen på en instängd tomt invid palatset. Det kostar hennes härskarinna ungefär 100 kronor om dagen, ty så mycket är bara tomten värd.

MISS TOPSIE.

"Sån't där är icke bra," sade jag till "Fedinck". "Nej, låt den lilla damen komma ut bland folk och försöka sig på en *cakewalk* eller något annat mera lifligt *step*, så skall hon nog känna sig bättre."

"Fedinck" bara skrattade sägande: "Det märkes att ni inte ännu är förtrogen med förhållandena här. Det kan aldrig falla någon af de 400 in att göra något så vulgärt som att dansa *cakewalk*. Att blanda sig med mobben, som man gör i Europa, vore för dem helt enkelt otänkbart; nej, här är man mera exklusiv än så och utan stamträd kommer man ingenstädes i första taget, hade man än så många miljoner. Det förstås att bara man hade en rekommendation från någon, som känt någon, som sett någon, som talat med någon autentisk europeisk prins eller simpel adelsman t. o. m., då kunde man vara säker på att bli mottagen med öppna armar äfven i de mest selekta kretsar."

Jag tyckte mr "Fedinck" var litet frispråkig, men det skall visst vara amerikanskt. Han är ju förresten demokrat, hvilket ingalunda hindrar honom att vara mångmiljonär. Det gror nog i honom litet, att hans fru icke var med på mrs Astorbilts lista, när hennes lilla "Zerlina" debuterade i societeten i vintras, som vi läste om i pariserupplagan af New York Herald.

Vi voro nu framme vid mitt kvarter "*Dog palace hotel*", hvilket tyckes vara förträffligt som alla amerikanska hotell ha anseende för att vara. Hiss, eget badrum, elektriskt ljus, men aldrig kan jag förstå huru de praktiska amerikanarne kunna nöja sig med en låga midt i rummet; man kan ju hvarken kamma sig eller läsa i sin säng med sådant lyse. Sänggaflarna sakna stoppade skärmar, så man måste sticka ut tassarna mellan spjälorna. Betjäningen, om sådan verkligen finnes, är omöjlig att få tag uti, men, som sagdt, hotellet är förträffligt i öfrigt, ehuru kolossalt dyrt.

Mr "Fedinck" tog farväl vid ingången och lofvade att komma igen senare. Jag kom också underfund med, att han haft den utsökta artigheten att längre fram på dagen, då jag hvilade, lämna sitt visitkort.

Jag slutar nu för i dag, men skall mycket snart skrifva igen.

Godnatt, min egen gumma. Var försiktig om dig, lägg ej bort ylle för snart samt akta dig för karlar och vilda djur.

Din egen trogne
"Toutou".

Kärlekens afvigsidor.

Af **Eyvor Steen.**

II.

Artistdyrkan.

(Forts. fr. n:r 40.)

DET HÄNDER t. o. m. att hänryckningen tar sig uttryck i ett bref på vers författadt af sällskapets geni — alltid dock under sträng anonymitet — och aldrig med anspråk på svar — och renskrifvet på det finaste papper, som står till att få för pengar, af den i kvartetten, som kan skryta med den "snobbigaste" pikturen.

Eller drömma de sig — fortfarande i flock — som Mignon. "Känner du detta land, där citronerna glöda?" — blir för en tid favoritromansen, tidt och tätt sjungen af än den ena, än den andra spröda, klockliknande sopranen, med smäktande tonfall och drömmande blickar, och under lektionerna händer det att ett hemlighetsfullt föremål langas ur hand i hand för att i smyg betraktas, *kanske* t. o. m. kyssas! — tills det en vacker dag — o, fasa! — hamnar i pulpeten hos "Fröken" eller än värre "Doktorn", som finner det vara den eller den populäre aktörens eller operasångarens porträtt! Och så får man lida för sin kärleks skull. Det blir undersökning, uppsträckning, ja, kanske rent af skandal — härvidlag som så ofta annars af icke stort större anledning än den "lille Fjær", som en gång blef till fem hela höns. Ty det är i alla fall märkvärdigt hvad världen är benägen att så fort det gäller kärlek, vid minsta anledning taga i med hänsynslöshetens hårdhandskar — vända upp och ned och ut och in på ett knappt framandadt rykte eller till en hel stor eldsvåda blåsa upp en liten oskyldig gnista. Och hur mycket ondt har icke just den benägenheten åstadkommit! Hur många fina, vackra, skygga drömmar har den icke slitit sönder, hur många unga har den icke skilt och — vice versa — kastat i hvarandras armar dem, som sedan med bitter grämelse funno det hela ett misstag, tillkommet genom

Lagermans flytande putspomada BON AMI.

skvallrets eller den välmenande beskäftigheten ogrannlaga ingripande, hvarförutan det icke behöft blifva annat än det från början var: ett litet öfvergående ungdomssvärmeri.

Jag menar härmed icke att en förståndig lärare eller lärarinna, för att nu icke tala om far och mor — böra blunda för eller helt lugnt utan inblandning låta en sådan där liten förtjusningsepidemi grassera och — passera! Tvärtom är nog en allvarsam, men vänlig och framförallt *förstående* påpekning både af det löjeväckande i saken och hvarthän den kan leda såväl i ett som annat afseende att tillråda. Det *hör* dock till "afvigsidan" — är fröet till hvad som längre fram blir det osunda, vidriga, oblyga utbjudandet af känslor, som icke äro, icke *kunna* vara förenliga med verklig renhjärtad kvinnlighet och hvilka man sannerligen icke kan förtänka männen att de med hån och vämjelse vända sig ifrån, icke minst de som äro föremål därför —.

Jag har så länge uppehållit mig vid de "förmildrande omständigheterna" af denna "afvigsida", att det nästan kan se ut som om det varit deras framhållande som legat mig mest om hjärtat. Delvis är det nog också sant, därför att härvidlag som i så många andra fall de oskyldiga få lida med de skyldiga, men å andra sidan är det också sant att jag saknar ord nog starka för att i mitt eget och tusende andra kvinnors namn gissla den dyrkan af offentliga personer, särskildt de sceniska konstnärerna, som jag från början siktade till, och som icke blott drager skam öfver hela vårt kön, utan också död och fördärf öfver den gåfva som — vare det åter sagdt! — dock är den skönaste som blifvit oss människobarn gifven — den verkliga, djupa, allvarliga kärleken. Visserligen kan man ju, äfven när det gäller det obehärskade, hållningslösa, all kvinnlig stolthet beröfvade uppförande, som kännetecknar offren för en dylik passion, någon gång skylla på ungdomlig obetänksamhet och lust att hoppa öfver skrankor, dem trångsinnad fördom nog en gång byggde för höga, samt att af två, som gemensamt — hvilket härvidlag understundom förekommer — begå en dumhet, den ena ofta tanklöst låter leda sig långt utöfver hvad hon själf skulle vågat eller ens tänka sig möjligt — men har en flicka nått de 25 och däröfver, kan hon icke längre åberopa sin ungdom som ursäkt för åtminstone flertalet af obetänksamma handlingar i den vägen, och i allmänhet ha nog de damer, som här åsyftas, lämnat den allra första ungdomen bakom sig.

Sentimentala utgjutelser i bunden och obunden form, böner om suvenirer och möten, biljetter med öppna kärleksförklaringar o. s. v. — det är ju tillräckligt att gifva en man en tämligen underlig uppfattning om hvad som menas med kvinnlig själfaktning och finkänsla, försåvidt han icke är svag och fåfäng nog att utan vidare reflexioner låta rökelsen sig väl behaga, hvilket ju tyvärr nog icke så sällan händer äfven där man knappast skulle vänta sig något sådant. Men att en dylik hyllning på en konstnär, som tar sin lifsuppgift på allvar, och som satt sig ett annat och högre mål före än att dåra de unga damerna bland publiken i den eller den förföriska rollen, måste verka rent af kväljande, är ganska naturligt. Går det sedan så långt att han ingenstädes är trygg för rent personligt öfverfall af dessa dårhusmässiga beundrarinnor, när de förfölja honom gata upp och gata ned i hopp att slutligen ådraga sig hans uppmärksamhet, eller när han, trött efter aftonens måhända mycket ansträngande arbete, stiger upp i den väntande vagnen för att begifva sig af hem till en välbehöflig hvila, och finner den upptagen af ett par unga damer, som, när de icke på annat sätt lyckats i sina anfallsplaner på honom, kläckt ut en så fin och tilltalande krigslist för att nå sitt mål* — ja, när han icke ens i sitt eget hem är skyddad för en efterhängsenhet, som föga anstår andra än de samhällets olycksbarn, med hvilka ingen hederlig kvinna gärna ser sig förblandad, sannerligen man då undrar öfver att hans tro på och vördnad för kvinnan lider ett ohjälpligt afbräck och att han till den rena diktens område nödgas hänföra allt hvad ädelt, rent och högt han en gång drömt sig förkroppsligadt i henne. Hvad detta kan betyda för en konstnär, som hos sig förenar ett känsligt temperament med det lidelsefulla begäret att veta och *känna* att hvad starkast och skönast hans konst ger, är återklangen af *lifvet själft*, af hvad det trots alla missljud *kan* skänka — därom har mer än en stor begåfning burit vittne genom sitt gradvisa förflackande, sitt tillbakagående eller tynande stillastående, ibland också genom den plötsliga omkastningen från djup själfull människoskildring till den måhända glänsande, men ytliga och hjärtlösa vrångbilden däraf.

Och hur många mörka stunder ha icke dessförinnan genomkämpats i känslan af djup ensamhet, af vanmakten i att när det gäller de högsta idealen, föra vapen mot hånet, skepticismen, kallgrinet i världen, af hopplösheten i den längtan, som trots allt skämt, all cynism eller låtsad likgiltighet, hvarunder man så ofta bemödar sig att dölja den, dock klingar innerst i hvarje människohjärta: längtan efter den kärlek, som är mera än ett erotiskt rus, den starka, djupa, förstående ömheten *hos en själ för en annan*, och som för den, som fått något af skapandets gudagåfva på sin lott, nog har en särskild betydelse i sin bärande, lifgifvande, inspirerande kraft. Ty om det också är sant att vägen till verklig storhet åtminstone tidvis måste gå genom ensamhetens mörker, är ju därmed icke uteslutet att en karaktär eller begåfning, som haft kraft att växa sig stor i mörkret, går en ännu härligare utveckling tillmötes, om vägen en gång mynnar ut i solljuset af kärlek och förståelse.

"Hade han icke haft sin hustru, skulle han aldrig blifvit hvad han nu är" — hur uppfordrande är icke ett sådant vittnesbörd vare sig det är till godt eller ondt den åsyftade utvecklingen skett, och hur borde det icke sporra oss till att det litet oftare kunde afgifvas i den förstnämnda betydelsen!

Ännu ett ord ville jag hafva sagt de damer, hvilkas uppträdande vi nu här sist nagelfarit. Må de för sin egen skull besinna, att äfven om föremålen för deras beundran äro nog ridderliga att icke prisgifva deras namn åt skvallret, ha' husens väggar, gatornas stenar och parkernas lummiga grönska tusende ögon och öron, när det gäller något som har tycke af skandal, och till de ögonen och öronen höra också tungor, som förvisso icke aflagt några tysthetslöften!

Mer än ett namn har på det viset genom en i och för sig kanske rätt oskyldig, men dess mer oförsiktig handling kommit att så dragas i smutsen, att det blir dess ägarinna nära nog omöjligt att någonsin mera rentvå det. Låt oss också komma ihåg, att ju mer kändt eller lysande ett namn är, ju lättare flyger det på ryktets vingar all världen kring och hvad man kan skylla "Fru Fama" för, icke är det att hon handskas alltför mildt med sina offer!

"Ingen känner sig själf och ännu mindre sin nästa" — och tyngre än hvad kärleken bjuder kanske ofta nog domen tyckes falla öfver handlingar, hvilkas drifkraft man icke vet eller står oförstående inför, men hvarje människa, som äger sitt förnuft, bär också ansvar för hur hon använder det, och vittna då hennes handlingar om att hon kastar det ansvaret ifrån sig, därmed hotande hvad som är oss högst och dyrbarast, då få icke längre några som helst "förmildrande omständigheter" tala!

Må vi förresten sedan alla, hvar och en i sin stad, aldrig förglömma, att den gången, i tidens morgon, då kvinnan som skapelsens sista och skönaste gåfva gafs åt mannen, icke var det för att blifva honom en frestelse till ondo, till fall och fördärf, utan till *en hjälp!*

---

* Ryktet vill veta — om med rätt eller orätt lämnar jag därhän — att en artist, som enligt ögonvittnens utsago verkligen varit utsatt för ett dylikt attentat, då han på sin artiga hemställan huruvida icke ett misstag förelåg, enär vagnen var den han beställt för sin räkning, af de båda inkräkterskorna fick svaret "att det var dem välbekant, och att det just var deras önskan att få göra honom sällskap", omsorgsfullt stängde dörren om dem, hvarpå han vände sig till kusken med orden: "Jag tar en annan vagn, men som damerna här önska göra en promenad, så kanske kusken är snäll och kör dem — till Konradsberg. Räkningen betalar jag! —"

NITTIOSEX (96 %) af befolkningen såväl barn som vuxna lida af tandröta. Orsaken till detta sorgliga förhållande är i de flesta fall:

FÖRSUMMAD skötsel af tänderna från tidigaste barndomen!

Använd därför redan från barndomen

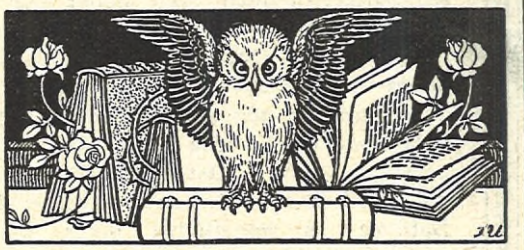

LITTERATUR

SILJAN

En bok om Sveriges hjärta

af

JOHAN NORDLING

har nu utkommit på C. E. Fritzes bokförlagsaktiebolag i Stockholm och finnes tillgänglig i hvarje bokhandel till ett pris af kr. 4: 50 för bägge delarne. Den vackra omslagsvignetten i färgtryck är utförd af den skickliga bokartisten fröken Emmy Biberg (se porträtt och uppsats i Idun n:r 27 för i år) samt framställer ett typiskt Siljanslandskap med sin ram af blånande berg.

*

Fru Gabrielle Ringertz' vackra roman »Offereld», som utgafs för ett par tre år sedan, har nu rönt den utmärkelsen att öfversättas till tyska och utkommer i denna månad på Schuster & Lœfflers förlag i Berlin.

LUZERN

Förnäm vistelseort under sommaren.
G:D HOTEL NATIONAL
Härligaste läge vid Vierwaldstättersjön. Rum från 4 kr. Ill. prospekt gratis

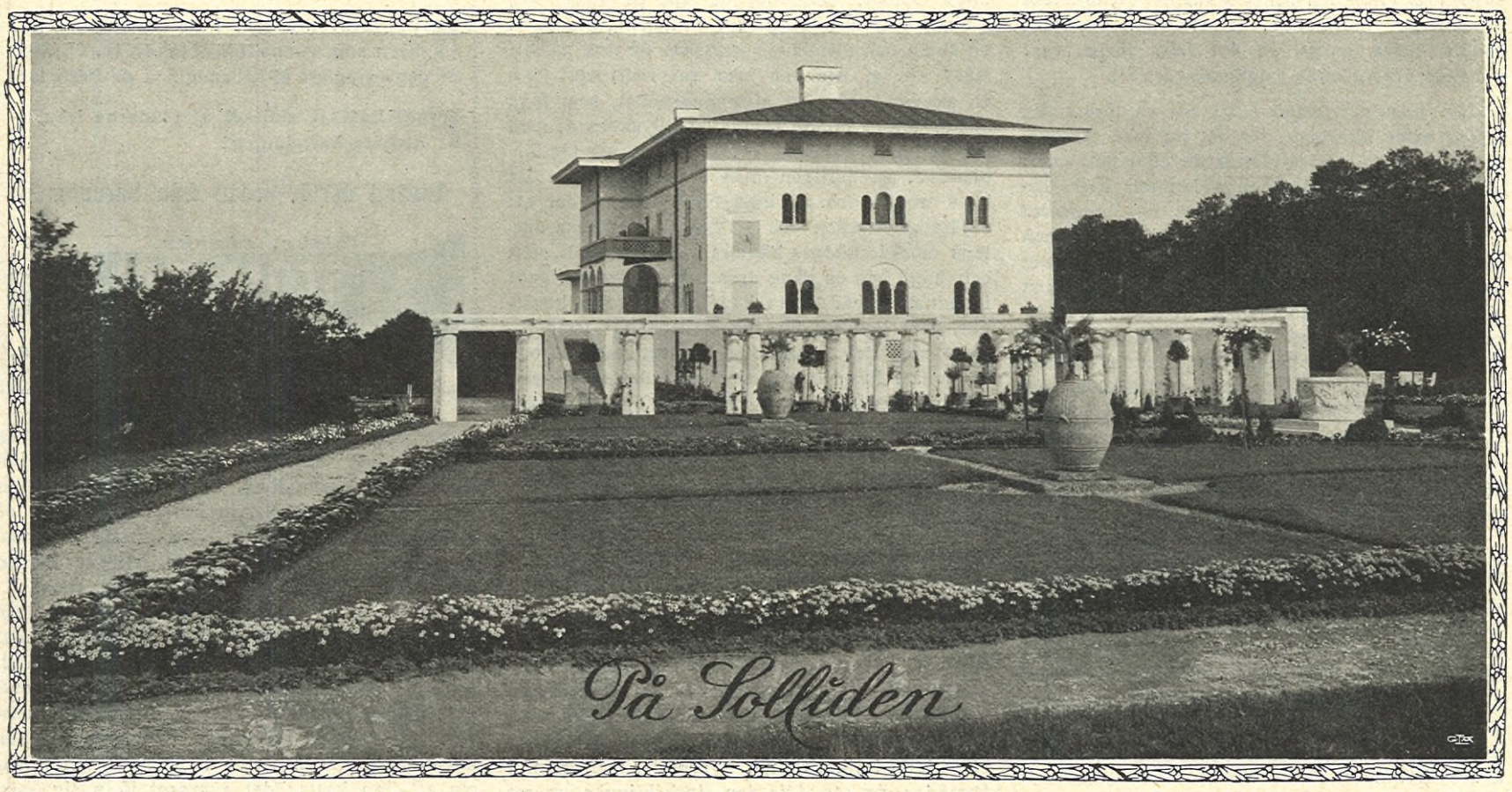

FÖREGÅENDE HÖST meddelade vi några bilder från kronprinsessan Victorias nyss färdigvordna villa Solliden å Öland. Sedan dess har den ytterligare fullkomnats och den då groende vegetationen kring villans murar har nu utvecklats och än mer ökat byggnadens fägring. Vackert och känsligt har här en ung författare återgifvit några färska stämningsintryck från det furstliga sommarresidenset.

JAG STÅR på Sollidens terrass och ser ut öfver hafvet, som alltid lika lockande, blått som Neapels golf, ligger framför mig. Vågornas hvita kammar glimma bjärt i indiansommarens varma solglans för att långt därute försvinna i ett drömväckande, blåviolett dis.

Öfver skogen, som ligger på sluttningen mellan mig och hafvet, seglar en hök på orörliga vingar i vida cirklar, liknande en ond tanke, som falkar efter rof, men därute på hafvet lyser en segelbåts hvita segel likt en stor, ädel och ren tanke, hvilken utan buller och bång går sin väg fram genom världen och slutligen når sitt mål.

Jag måste göra våld på mig för att kunna slita mig från denna hänförande tafla; men samma tjusning erfar jag äfven, då jag vänder mig mot Solliden. Det är en idealisk italiensk villa med nobla, rena linjer, som verka oändligt lugnande på känsliga nerver. Det ligger något klassiskt skönt öfver denna villa med sina kolonnader, statyer och kolossala blomsterkrukor. Det är en enhetlighet öfver det hela från det största till det minsta, ett val af färger och i minsta detalj harmonierande anordningar, som vittna om den mest förfinade smak. Sinnet njuter och smekes utan att störas af en enda skärande motsats, allt är ett rent, välljudande ackord af färger och linjer.

Jag går omkring som i en dröm och beundrar de olika detaljerna; här sirligt vridna, smäckra marmorpelare, som uppbära fönstrens hvälfda bågar, där ett fundament af ölandssten till hälften öfvervuxet af mörk, glänsande murgröna; här en i väggen inmurad solvisare af kolossala dimensioner, där ett brunnskar af sandsten med sirater och snirklar.

När man går i pergolan med dess hvita pelare, dess väldiga blomsterkrukor af lergods, dess staty af en ung, hvilande gosse, drömmer man sig ovillkorligen tillbaka till det gamla Hellas, den harmoniska skönhetens och den högt uppdrifna, förfinade konstens hemland. Icke därför att här äro samlade några större konstverk, utan därför att en skönhetsträngtande ande, som satt sitt ideal högt, här har skapat något verkligt stort och skönt.

Det är med vemod och längtan jag vänder Solliden ryggen och går med långsamma, dröjande steg därifrån, i vägkröken kastande en sista smekande blick tillbaka på denna hänförande hvita villa med sina luftiga pelargångar, sina violettröda rabatter och gröna gräsmattor.

Men syner och stämningar skifta och snart tjusas mitt öga af den underbara skog, som omger Solliden.

Det är en sagoskog utan like i Norden med en sydländskt rik vegetation. Ekarnas stammar och grenar äro omslingrade af murgröna, som från träd till träd bilda girlander, minnande om lianerna i Amerikas urskogar, och på dessa naturliga broar kila ekorrar och samla sitt vinterförråd af ollon och nötter.

Skogen står tyst i sin färgmättade höstprakt och intet stör den helgdagsstämning, som hvilar öfver mig och naturen.

Jag går och drömmer ungdomsdrömmar om ett lyckolif i naturens sköte långt från all städernas äflan och split, och långt sedan jag kommit in till Borgholm följer mig denna stämning.

Hvar gång jag sluter ögonen och drömmer mig tillbaka till Solliden, erfar jag en känsla af harmoni och tillfredsställd skönhetsträngtan, som jag icke erfarit någon annanstädes i Sverige.

Kalmar den 27 sept. 1907.

THOR MUNTHER.

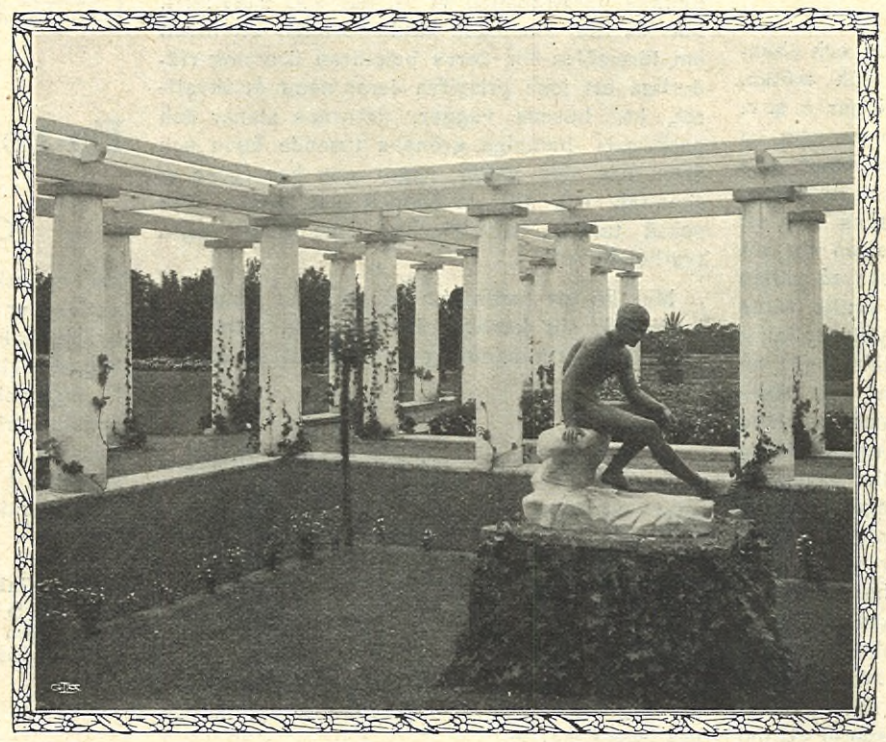

FRÅN PERGOLAN PÅ SOLLIDEN. HERMAN SANDBERG, KALMAR, FOTO.

HYTTDAMM.

VINTER I DALARNE.

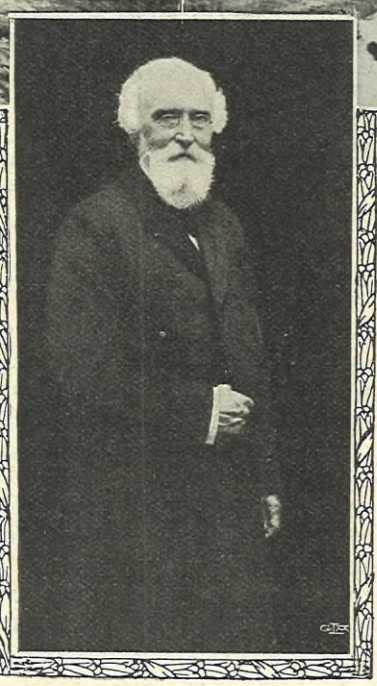

O. ARBORELIUS.

En gammal konstnärs unga taflor.

DET BLIR allt modernare med specialutställningar inom vår konstvärld. De äro också effektivare både ur estetisk och praktisk synpunkt, i det att publiken erhåller en klarare uppfattning af konstnärens kynne, lär sig förstå honom, känner intresse för hans produktion och i följd däraf — hvilket är det ej minst viktiga — äfven får lust att köpa hans taflor. Nu har professor O. Arborelius i Konstnärshuset vid Smålandsgatan öppnat en utställning af sina verk från de senare åren, hvaraf vi här meddela ett tretal i reproduktion såsom varande typiska för hans pensel.

DEN SOM i dessa dagar kommer upp i Konstnärshusets utställningssal, utan att veta hvem den därstädes exponerande konstnären är, kan godt tro sig stå inför en ung målares alstring. Icke så att fatta, som om det vore en sökares omogna verk, ty både mognad och målmedvetenhet prägla dessa taflor, utan det är deras ovanliga färgstyrka, allt detta klingande gröna, röda och blå hos landskap i sommarfägring, som pekar hän på ett ungdomligt temperament.

Professor Arborelius är dalason, och mera behöfver knappt sägas för att man skall ha klart för sig, hvarifrån han ärft sin kärnfriska blick, sin klara konstuppfattning.

Dessa taflor göra åskådaren glad. Eller kan man tänka sig något på en gång friskare och mera idylliskt än "Blåsig sommardag" med dammens eller insjöns klara småvågor svallande in mot en löfskogsklädd strand!

Och hvilken uppsvensk stämning öfver "Hyttdammen" med den klarröda gamla bruksbyggnaden, som speglar sig i vattnet! Ett dylikt motiv kunde lätt bli "sött" i behandlingen, men denna fara har konstnären lyckligt undgått. Det är uteslutande vackert och det är tillika så innerligt svenskt. "Vinter i Dalarne" erinrar i viss mån om Thaulow; den duken rönte stor uppmärksamhet i Paris, särskildt för den trohet och stämning hvarmed vinterluften är återgifven.

Främst är det emellertid idyllen, den svenska sommaren, som inspirerar konstnären: sol mellan gröna löf, tjärnens ro, björkhagens lyrik — allt detta målar han som sagdt con amore. Någon gång väljer han ett ödemarksmotiv, "Storm på heden" med steniga skogsbackar, fjärran från människoboningar och omhvärfd af en dyster stormhimmel.

Den moderna storstaden älskar han inte, men väl storstadens gamla, ännu undan nivelleringen bevarade gårdar, där bönderna från landet ha kvarter åt sina hästar.

Dessa "bondkvarter", pittoreska nog med sitt rörliga lif af folk och djur, höra till det försvinnande Stockholm, och ej minst därför äro de af konstnären kärleksfullt behandlade motiven från gamla tiders stockholmslif intressanta.

Professor Arborelius' konst är framför allt älskvärd, varm, lättfattlig. Men den har lyckligtvis intet af det godtköpsartade, som besticker publiken genom sökta effekter, direkta hänvändelser till en outvecklad konstsmak Hans taflor vittna om ett kärleksfullt studium och en sträfvan att först och sist vara sann.

När på 80-talet — denna den svenska konstens renässans — lösenordet natur fyllde sinnena med jäsande tankar och viljorna med kamplust, var Arborelius en af dem, som ifrigt lystrade till det väckande ropet och förstod dess mening. Ateljéluften blef honom liksom många andra för kvaf, han begaf sig direkt ut i landskapet och målade det öga mot öga. Han fick därigenom en säregen klang i sina dukar, en ungdomsfriskhet, som den nu hvithårige konstnären alltjämt är i besittning af.

Därför kännes det vederkvickande att dröja inför hans taflor, hvari han manligt och vackert besjunger sitt lands natur.

BONDKVARTER. MÅLNINGAR I OLJA AF O. ARBORELIUS. A. BLOMBERG FOTO.

HANDARBETETS VÄNNERS VÄFSKOLA.

Handarbetets Vänners skolor.

I DET NYBYGGDA, för ateljéer och verkstäder särskildt inredda huset 30 Riddaregatan, för en ljus, vacker trappuppgång (eller hiss, hvilkendera man föredrager att begagna) upp till byggningens öfversta våning. På en dörr läses "*Handarbetets Vänners skolor*", man passerar en tambur och kommer från den direkt in i själfva konsthärden, om jag så får uttrycka mig. Och här, högt öfver gatans larm, med allt himmelens ljus strömmande in genom de stora takfönstren, finner man en liten värld för sig, där arbetet och konsten gemensamt föra spiran.

Ett stort, aflångt rum, med inbyggda balkonger, försedt med takljus, är den på en gång originella och hemtrefliga, enkom för ändamålet inredda lokalen. Väfstol vid väfstol, fyllande det stora rummet, ett virrvar af för den oinvigde på ett outgrundligt sätt i hvarandra sammanflätade trådar, ett fram och åter ilande af skyttlar, taktfast fallande slag af väfstolar, färger och ljus, arbetsglädje och arbetsfart, se där det intryck man vid första ögonkastet får af Handarbetets Vänners konstslöjdskola.

En närmare orientering är dock nu befogad, särskildt med anledning däraf, att denna afdelning af föreningen Handarbetets Vänners vidlyftiga verksamhetsområde i likhet med alla de öfriga sedan någon tid skiftat lokal.

Annars är, hvilket torde vara obehöfligt att nämna, den väf- och sömnadsskola, som Handarbetets Vänner etablerat och underhåller, redan ett företag med anor. Hundratals unga kvinnor hafva där under årens lopp förvärfvat kunskap och färdighet i allehanda slag af textilkonst, hvilka de sedan gjort fruktbärande ute i lifvet, sig själfva till glädje och gagn, och af ej ringa betydelse för vår konstindustriella utveckling.

För att nu först nämna väfskolan — innefattande bland annat teoretisk väfkurs för lärarinnor — är det i främsta rummet fröken *Anne-Margrethe Hamilton*, nu grefvinna Cronstedt, som har förtjänsten af den erkändt höga nivå den kommit att intaga. Under 12 år har den stått under hennes ledning, och då hon i följd af sitt giftermål lämnat befattningen som anstaltens föreståndarinna, har hon gifvit skolans goda traditioner i arf åt sin lärjunge och efterträderska, fröken *Signe Stiernstedt*. I sommar har den nya föreståndarinnan företagit en utländsk resa för att vidare utbilda sig inom sin konstart.

Men för att börja ronden, är det drottningen inom konstväfnadernas värld, gobelängen, hvilken först, som tillbörligt är, tilldrager sig uppmärksamheten. Bokstafligt taladt dominerar den också det hela, i det gobelängafdelningen placerats på en af de nyssnämnda balkongerna. På 7 för gobelängväfnad afsedda väfstolar blifva eleverna invigda i denna förnäma väfarts hemligheter, hvilken kräfver ett så högt mått af flit och tålmodig sträfvan, parad med konstskicklighet och färgsinne, af sina utöfvare.

Några trappsteg föra från denna högre region ner i den stora väfsalen, upptagen af ett tjugutal väfstolar af olika dimensioner. Här öfvas alla slag af gammalsvensk konstväfnad, betecknade med alla dessa förbryllande fackter-mer: munkabälte, dukagång, krabbasnår, opphämta, rosengång och hvad de allt heta. Undervisningsplanen upptager ej mindre än 17 olika väfarter, för den olärde lika många tekniska mysterier. Det är först resultatet: de färgglada bonaderna, dukarna och mattorna, hvilka för honom en gång komma att uppenbara tanken, som döljes bakom orden.

Innan vi lämna väfafdelningen, måste vi göra en titt in i det rum, som omedelbart stöter till den stora väfsalen. Här är föreningens afdelning för *gobelänglagning* inrymd. Vi syna ett af de stora tygstycken, som täcka borden, kring hvilka en krans af flitigt sömmande "restauratriser" sluter sig. Det kan godt gälla som illustration till det stadium af trasighet, som någon på ett mindre logiskt än expressivt sätt liknat vid "ett enda sammanhängande hål, där det ej är helt mellan hålen". Och detta urblekta, af tidens tand och annan åverkan så illa medfarna väfnadsfragment skall åter förvandlas till hvad det en gång varit, en praktfull bonad, bestämd att bekläda något stolt slottsgemak! Af de profbitar på återställelsekonst, som de under arbete varande tapeterna redan kunde prestera, tviflade man ej på att här i den vägen kunde åstadkommas det otroliga. Med rätta åtnjuter också föreningen ett högt renommé för sina gobelängrestaureringar, hvilka allt sedan 1894 på ett utmärkt skickligt och konsterfaret sätt och med biträde af goda medhjälpare utförts, samt sedan någon tid ledts af fru *Clara Geijer*.

Nu återstår att göra ett besök i afdelningen för konstsömnad, där fröken *Ebba Åberg* sedan åtskilliga år ledt undervisningen för ett årligen mycket stort antal elever, däribland många utländska. Här äro de tekniker, som öfvas, ännu mångfaldigare, facktermerna ännu mer förvirrande, ty nålen tillåter ju så mycket större fantasiutflykter, arbetar med ett så mycket rikare material än väfstolen inom sin begränsade ram. Utom de 18 olika undervisningsämnena i konstsömnad, gifves här en kurs i knyppling med särskild uppmärksamhet fäst vid våra gamla kända allmogespetsar, Vadstenaknyppling och "Dalknytning".

I detta sammanhang må nämnas att hvarje vår en särskildt för lärarinnor afsedd handarbetskurs anordnas, dock icke i denna lokal utan på Handarbetets Vänners byrå.

Men innan vi lämna denna lilla "konstslöjdsakademi" få vi kasta en blick i dess innersta helgedom, eller, för att ej alltför mycket mystifiera läsaren, i dess nyinrättade försöksfärgeri. Här verkställer styrelsens adjungerade medlem, fröken *Märtha Leijonhufvud*, uteslutande af intresse för saken, en del experiment i den svåra färgningskonsten, samt utför nu särskildt för en större tapet och ett antependium färgning af därtill erforderliga garner. En hel del sådana, dekorerande det lilla "laboratoriets" väggar och skiftande i de vackraste och mest smältande färgförtoningar, vittnade om redan vunna utmärkta resultat.

Härmed är rundgången genom Handarbetets Vänners skollokaler afslutad. Jag skulle visserligen önskat, att jag därvid kunnat stöda mina intryck på själfständiga studier i nålens och väfskyttelns ädla konst, i stället för att pennan genom ödets skickelse blifvit det långt mindre estetiskt tilltalande verktyg, med hvilket jag, så godt det sig göra låter, får söka gifva uttryck åt mina tankar.

Hvad det dock icke behöfves någon detaljkännedom för att förstå, är den stora uppfostrande betydelsen i en anstalt som denna, föregångare till redan många goda efterföljare. De såväl konstnärliga som praktiska färdigheter i handens gärning, som i Handarbetets Vänners skolor förvärfvas, blifva ju, rätt tillämpade ute i lifvet, lika många hä'stänger till höjande af vår nationella odling. Med andra ord en af dessa kulturinsatser, hvaröfver ett folk med rätta kan glädjas.

LOTTEN DAHLGREN.

AFDELNINGEN FÖR KONSTSÖMNAD. A. BLOMBERG FOTO.

En kraftkälla för alla, som känna sig svaga och kraftlösa, som äro nervösa och sakna energi, hvilkas motståndskraft nedsatts genom mattande sjukdomar, är

SANATOGEN

Särdeles berömmande omnämndt af mer än 3,000 läkare. — Erhålles å apotek. — Illustr broschyr sändes gratis o. franko från Josephson & Reteike, Göteborg. Fabrikanter: Bauer & Cie, Berlin S. W. 48.

KONSTHALLEN I MANNHEIM.

En egenartad konstutställning.

STADEN MANNHEIM vid Neckars inflöde i Rhen, som skolgeografien lär, är i vanliga fall ej synnerligen beaktad af turistströmmen, hvilken, förklarligt nog, drages mot det närbelägna Heidelberg — mot "gamla Heidelberg" med Odenwald tätt inpå sig, med sin storslagna romantiska slottsruin samt med sina kårstudenter, hvilka stå på dess gator i brokiga band och hufvudbonader i lysande färger, från kanariegult till prunkande purpur. Mannheim är handels- och industristaden, som växt sig stark på slätten, ett godt stycke väg aflägsen från bergens mjuka, blånande våglinje. Staden vid Neckar och Rhen har åt hvarje väderstreck plats för anläggningar, afsedda för tillverkning af fabrikat, som vunnit världsspridning, hvarigenom samhället inhöstat ansenliga skördar af rikedom och välmåga. I samma mån som detta skett har känslan af förpliktelse äfven i andra riktningar än de rent materiella vaknat till lif och utvecklat sig. Intresset för ideella kulturuppgifter har innevavande år kulminerat i den s. k. jubileumsutställningen för trädgårdsarkitektur samt framför allt i den därmed förenade internationella konstutställningen, hvilken, enligt ansedda Berlinerkriticis utsago, är en af de bästa som Tyskland under de senare åren haft att uppvisa. Denna konstutställning är inhyst i en nyuppförd konsthall, som säkerligen kommer att blifva en dragningskraft, hvilken icke allenast i år — utställningsåret — verkar lockande på främlingsskarorna. Att dessa i närvarande stund icke draga Mannheim förbi är naturligt. Staden är sedan snart ett halfår tillbaka klädd i festskrud af flaggor och grönt och kommer att så förblifva till slutet af oktober. När girlanderna börja vissna, blifva de förnyade — när flaggorna blekts af sol och regn, ersättas de af andra med friskare färger.

Den nya konsthallen är uppförd af röd sandsten i gedigen, smakfull stil, och dess inre har att uppvisa ett öfverdådigt slöseri med spräcklig och enfärgad marmor i form af väggar och pelare, trappor och balustrader.

Ett säreget intresse knyter sig till den pågående konstutställningen därigenom att en fil af salar och rum blifvit utstyrda efter ritningar, uppgjorda af olika s. k. "Raumkünstler" från Tyskland och Österrike, och har man sedan sökt inpassa en del af de konstverk, som blifvit godkända af censuren, i den dekorativa omgifning, med hvilken de ansetts bäst harmoniera. Att få denna anordning till stånd bör hafva varit vanskligt nog, ty rumsarkitekterna hafva i de flesta fall ej varit synnerligen diskreta vid val af färger och material för utsmyckning. Ett mindre rum lyser med en karmosinröd sidentapet och bred fris i matt guld, ett annat är dekoreradt i grönt och silfver, dock saknas icke enkla grå linneväggar af groftrådig väf, och tyvärr icke heller dylika med mönster, hvilka efter några sekunders betraktande tyckas trassla ihop sig i orolig dans inför åskådarens ögon. Ett rum är tapetseradt med svart damast och fris i måttlig förgyllning. Några porträttbyster i brons framträda synnerligen verkningsfullt mot den mörka bakgrunden, där mellanrummen utfyllts med taflor, som i komposition och färg föra tanken till Böcklin. En mindre sal har väggar i matt silfver med smal bård i silfver och grönt. Den oregelbundna formen på denna sal — den är nämligen försedd med såväl nischer som utsprång — betingas, enligt uppgift, genom grupperingen af de där utställda konstverken, bestående af statyer i marmor och brons. Rummets form lär helt och hållet rätta sig efter ljuskällan, som belyser detsamma, och meningen är att skönheten i de utställda konstverkens material — i marmorn och bronsen — skall göra sig gällande långt förmånligare än i en sal med raka väggar.

Utställningen har äfven att uppvisa "en konstälskares rum". Tapeterna, så mycket däraf som kommer till synes ofvanför den ansenligt höga panelen, äro grågula och utan mönster. Panelen är i gulbrun betsad björk, möblerna i björk och ebenholts med inläggningar i skåpen af elfenben och silfver. Dagsljuset faller dämpadt in genom färgadt fönsterglas, och ljuskronorna äro förfärdigade af matt, hvit metall med inlagda ovala gråblå glasplattor. Möbelklädseln är mattgult siden med silkesbroderier, och taflorna, utförda af målare representerande skillda riktningar inom konsten, äro utvalda fördomsfritt, men med urskillning, såsom af en samlare, hvilken äger rika medel till sitt förfogande för tillfredsställandet af en personlig, finodlad smak.

HANNA LUNDHOLM.

En frihetskamp.

Berättelse af **Henning von Melsted.**

EN SKARP observatör och konstnärlig berättare, har författaren i föreliggande lifshistoria gifvit ett förträffligt prof på dessa sina båda egenskaper som människoskildrare. Han är främst af allt psykolog, men förstår därjämte att i målande strofer draga upp miljön kring sina figurer.

INNAN DE gifte sig, hade han haft en förbindelse med en kvinna, som dött i en svår sjukdom. Frukten af denna förbindelse var ett flickebarn, som hette Siri. När Siri var tre år gammal, förlofvade sig fadern med Elisabeth Bergman. Elisabeth var några och tjugu år och hade hunnit tänka en smula öfver tillvaron. Genom ett anonymt bref underrättades hon om fästmannens föregående lif.

Detta bref hade vändningar af starkt religiös färg och skulle under andra förhållanden ha högeligen upprört Elisabeth, som bevarat mycket af sin barndomstro, men den unga kvinnan älskade. Hvarje anfall mot den man hon höll af, syntes henne som förtal. Ett ord från honom var nog för att slå alla lömska bakdantare till marken, det ansåg hon.

Och hon hade icke missräknat sig.

Elisabeth använde första lägliga tillfälle att få ett samtal med fästmannen, visade honom brefvet och frågade, hur mycket som var sant.

Så mycket var sant, svarade denne, att han haft ett förhållande med en flicka, som nu var död, och att han hade ett barn med henne.

"Hvar är barnet?" frågade Elisabeth.

"I en bondgård i Stockholmstrakten."

"Låt oss uppta det som vårt!... Vi gifta oss ju i alla fall nästa månad. Låt oss då ta det till oss. Jag kan inte uthärda, att ett barn af dig skall vara lämnadt i främmande händer."

"Bah, tösen har det bra, kära Elisa, där hon är," svarade Lars.

"Hur vet du det? Har du..."

Nej, det hade han inte, men han hade haft bref från bondgumman, som tagit emot Siri, och däraf visste han, att den lilla redde sig utmärkt och växte "alldeles omänskligt."

Men Elisabeth skakade på hufvudet.

"Det betyder att det är klent beställdt med hullet, det skylls alltid på att det växer," sade hon.

Lars kände sig allt annat än tilltalad af sin fästmös förslag.

"Det blir ett rysligt pratande," menade han, "det får du också lof att tänka på. Det är detsamma som att skandalisera mig och äfven

dig, ty man skall kanske påstå, att barnet är vårt och att vi träffats tidigare . . .“

Ingen kunde gissa allt det gemena och skamliga som folk kunde hitta på att säga, det stod inte till.

Men Elisabeth fasthöll vid sin önskan och gaf sig icke.

“Att du har ett barn, det tar jag bara som du varit gift förut, Lars lilla, och det gör dig inte det minsta (och hon ref sönder det anonyma brefvet) föraktlig i mina ögon, men att du inte vårdar dig om det, det . . .“

Och då måste Lars ge efter. Han kysste sin fästmö liksom tacksam för det nobla erbjudandet, i själfva verket för att dölja sin min af obehag vid tanken på att behöfva ha ett litet barn i hemmet, som därtill ständigt skulle erinra honom om hans föregående. Lars var en bekväm och lättsinnig natur. Året förut hade han genom några inflytelserika dryckesbröder fått anställning som föreståndare vid en af statens kommunikationsinrättningar i den lilla sydsvenska sjöstaden, och här hade han gjort sin fästmös bekantskap. Hon var lärarinna i en småskola.

En präktig människa ansågs hon vara. Men likväl prisades hon utomordentligt lycklig som vunnit en så på sitt område dugande man som Lars Åkervall.

Och det fann hon äfven själf vara i sin ordning att man tyckte.

Bröllopet hade blifvit uppskjutet från månad till månad. Ändtligen skulle det stå i november. Det stod dagarne före jul — supbröderna hade kommit nedresande och hållit en dundrande svensexa för Lars på Frimurarelogens lokal. När Elisabeth hörde, hur dyr festen varit, suckade hon, men kände sig samtidigt stolt öfver att Lars var så omtyckt — af sina vänner.

Så blefvo de vigda af stadens kyrkoherde, förmanades till endräkt och flyttade samman i en liten våning om tre rum och kök. På bröllopsmorgonen uppvaktades de med sång af Elisabeths skolbarn, som stodo i grupp kring flaggstången nere på gården. Inkörsporten från gatan var svart af folk. Bland andra syntes äfven borgmästaren, som varit på väg till sitt ämbetsrum och hört musiken. Han hade sina båda döttrar med i sångarskaran (de hade läst i två vintrar för Elisabeth) och han nickade leende mot fönstren och lyfte på hatten, hvarpå han fortsatte sin väg. Men barnen fingo komma upp till de nygifta och trakterades med kaffe och våfflor.

Äktenskapet begynte sålunda under de allra bästa förebud för Lars och Elisabeth Åkervall.

De första veckorna stormade bort. Elisabeth fann, att ingen man kunde ha en större makt öfver henne än Lars. Nu förstod hon, att man kunde tillhöra en annan människa helt! Lars behöfde blott se på henne för att hjärtat skulle öka takten och hennes blick börja irra, blodet drefs till kinderna och hennes vilja upphörde.

Elisabeth hade ett litet fadersarf.

Makarnas första större utgift blef att likvidera källarmästarns räkning för svensexan. Visserligen invände Elisabeth, att inte annat än hon förstod, skulle Lars' vänner stå för den, och Lars gaf henne fullkomligt rätt i det, men svarade att, när de nu icke ville, fanns det ingenting annat för honom än betala. Och Elisabeth skulle inte glömma, att han ännu blott var vikarierande och hur lätt han kunde skada sin befordran, om han stötte sig med folk . . .

Detta fann Elisabeth förståndigt resoneradt, det klädde dessutom Lars att vara en smula omtänksam, tyckte hon, och hon belönade honom med en kyss och gaf honom skrattande penningarna.

Sedan kom räkningen på möblemanget och för än det ena, än det andra. Räkningar yrde in i det lilla hemmet både genom farstun och köksvägen.

Såsom lagen föreskrifver hade Lars öfvertagit vården af sin hustrus tillgångar. Han fann snart riktigast att underrätta stadens handlande om att de skulle skicka sina meddelanden till honom på byrån . . . Härigenom undvekos många anledningar till tårscener i hemmet.

Det var den första tiden, Siri hade kommit, i det hela taget var det en ljuf och lycklig tid för Elisabeth. Flickan tycktes henne som en kerub! Hon liknade den ena ängeln på taflan med den sixtinska madonnan, som hängde i sängkammaren öfver soffan och var en lysningspresent från Elisabeths moder. Men blek och klen såg Siri ut, så att Elisabeth måste gråta och Lars hade svårt att dölja sin förlägenhet. Bondhustrun hade kommit nedresande med henne. Det var en sladderaktig, medelålders kvinna med grofva drag och inställsamt sätt. Elisabeth frågade Lars, hvad han tänkt på som kunnat lämna dottern i en sådan människas vård.

Lars ursäktade sig med att kvinnan haft goda rekommendationer att visa och förresten “hållit käft“ bättre första gången, men han medgaf, att han betett sig oförsvarligt slappt.

Emellertid dröjde det ej många dagar, förrän Siri började repa sig, hyn blef en annan, det dufna i hållningen gaf med sig, och leendet var ej mer så skyggt och misstänksamt. Elisabeth hade ett förträffligt sätt med småttingar, och den lilla flickan var icke svår att vinna. På detta år som hon varit moderlös, hade hon hunnit glömma, hvad godhet var.

*

I slutet af januari började Elisabeth sitt arbete i skolan, och när hennes månadslön utföll, kom det till det första allvarliga uppträdet mellan de unga makarna. Elisabeth kände inte igen sin Lars . . .

Lönen hade hon velat använda med hälften till hushållet och hälften till kläder åt lillan. Nu kom mannen och fordrade, att hon skulle lämna ifrån sig alltsammans, eftersom det ändå var han ensam, som bar det ekonomiska ansvaret för hur allting sköttes, sade han. Det var bara hans lagliga rätt, förklarade han, ty mannen förvaltar hustruns ekonomi, om hon inte, innan hon gifte sig, hade skaffat sig “paktum“, det utlade Lars för Elisabeth en hel eftermiddag.

“Men fem riksdaler kan du få behålla att springa i butiker med, eftersom det ska vara så nödvändigt för fruntimmer, men inte en styfver mer,“ sade han.

Därmed gick han ifrån henne.

Det var första kvällen efter bröllopet som Elisabeth fick tillbringa ensam i hemmet. Hon grät, och lilla Siri gjorde allt för att trösta henne och få henne att le, klappade henne och dansade för henne och gjorde alla sina små konster, som fadern lärt henne. Till sist somnade barnet i Elisabeths famn.

Vid tvåtiden på natten kom Lars hem. Han var i ett ångerfullt och vekt lynne och talade illa om sig själf. Hustrun glömde allt agg, glömde att det luktade konjak af honom och att han inte gått riktigt säkert, då han kommit in i rummet.

Dagen därpå var Lars vid ett retligt och oresonligt lynne.

Och nu började de ständiga penningbekymrens tid.

Efter två år af slitningar mellan makarna, hvarunder ekonomien försämrats mer och mer och Elisabets moder fått lämna ofta upprepade försträckningar mot Lars' revers, inträffade en oväntad nyhet. Elisabeth befanns ihågkommen med tusen kronor i en aflägsen släktings testamente.

Detta blef första steget i frihetskampen för Elisabeth.

Hon reste upp till Stockholm och tog Siri med sig. Mannen gick gärna in härpå, sedan han gjort några försök att i sitt namn få uttaga de donerade penningmedlen per post, hvilket förvägrats honom. Genom denna resa skulle Lars få en tids frihet att följa det glada lefnadssätt, som han satte så stort värde på.

Emellertid dröjde hustrun med att återkomma. Dag efter dag gick, och slutligen mottog Lars ett bref, däri Elisabeth förklarade, att hon fått anbud på att öfverta en liten skola i Stockholm med så och så många elever och att hon önskade använda tantens penningar till att ordna saken med. Hon hoppades, att Lars icke skulle ha några invändningar redan därför att han genom hennes vistelse i hufvudstaden skulle befrias från detta “påhäng“, som han så ofta låtit henne veta, att hon var. Och barnet skulle han icke heller längre ha skäl att förebrå henne för. Hon förstod ju, att han aldrig förlåtit henne, att hon dragit in den lilla i hemmet och hindrat att hon fick gå under . . . Hon visste, att han inte hyste några djupare känslor för Siri, fast han tyckte om att leka med henne ibland. Däri låg också skälet till att Elisabeth aldrig velat riskera, att de skulle få något eget barn . . . Nu visste han det, skref hon.

Därpå öfvergick hon till att tala om affärerna.

Genom skolan borde hon bli i stånd att föda sig helt och hållet själf, ansåg hon, och hans utsikt att kunna få hjälp af henne då och då skulle säkerligen betydligt förbättras genom detta arrangemang o. s. v.

Lars' känslor, när han läste brefvet, voro af stridig natur. Han vankade länge af och an i sängkammaren. Golfvet knarrade under hans tunga kropp. Hans promenad sträckte sig mellan den ovala rakspegeln, som han räddat med sig från sitt ungkarlsbo, och soffan, där lilla Siri haft sin bädd. Ibland stannade han framför spegeln och betraktade sina stora drag, det rödbrusiga elefantansiktet med de utstående ljusblå ögonen och hakan, som föll i veck öfver kragkanten ända bort mot nacken. Ibland stod han stilla framför soffan, där hans lilla flicka brukade sofva med sitt bleka ansikte omgifvet af de gula lockarna. Siri liknade sin moder. Hon hade samma milda ögon och fina näsvingar, samma genomskinliga hy med blå åderskiftningar. Då och då lät han undfalla sig vredgade, oartikulerade ljud. Han förebrådde, men om det var sig själf eller hustrun, det gjorde han sig ej reda för. Slutligen lyckades han reta upp sig och nu var det ej längre

Iduns Modellkatalog
n:r 4 för hösten nu utkommen.
Pris 60 öre. Erhålles genom hvarje bokhandel och tidningsförsäljare, Portofritt från IDUNS MÖNSTERAFDELNING, Stockholm. om 60 öre insändes i postanvisning eller spармärken.

något tvifvel om att det var mot hustrun hans vrede vände sig.

Han skrek på jungfrun och frågade, hvarför hon inte eldat i salen, som han sagt till att hon skulle göra hvarje morgon. När han så fick brasan, kastade han brefvet på elden, och först när han sett det flyga upp i svarta flagor, blef han något lugnare.

Han åt sin grundliga frukost, och så begaf han sig till byrån.

Det dröjde ej många dagar innan det var bekant i det lilla samhället, att Elisabeth Åkervall skulle hålla skola i Stockholm och lefva skild från sin man. Många ogillade denna anordning och förstodo ej, hur mannen kunnat lämna sitt bifall. De anklagade honom för svaghet och henne för de mest klandervärda afsikter.

"En kvinna, som tar mannens oäkta barn till sig i äktenskapet, en kvinna, som inte har takt och finkänsla nog för att afstyra sådant, af henne har man rätt att vänta sig allt," hade borgmästarinnan sagt. Borgmästaren hade undvikit att yttra sig.

(Forts.)

Studiepianot.

En reform inom musikundervisningen.

FÅ ÄRO VÄL DE af oss, som icke ha första eller andra hands erfarenhet af den smärtfulla procedur, som kallas "att lära sig spela", som icke spelat eller hört sig sjuk på fingeröfningar och skalor. Och dock står antalet af dem, som underkastat sig den första lärotidens mödor, alls icke i någon rimlig proportion till dem, som nått verklig skicklighet och färdighet, många ha affallit i början af vägen, de äro de oskadligaste, andra litet längre fram ungefär vid Änkans vals. Inför dessa fakta ha nog många frågat sig: men finns det då ingen bättre, för eleven själf och omgifningen skonsammare metod att lära sig behärska pianot än den vanliga? Länge har man frågat förgäfves, men här är nu svaret, och det kommer från Amerika, de nya uppslagens, den praktiska pedagogikens land.

Den person, åt hvilken det blifvit förbehållet att i Sverige introducera den nya undervisningsmetoden, är fru *Elza Löthner-Rahmn*, som, till börden svenska, i 17 år varit bosatt i Amerika och där först grundligt studerat densamma för dess uppfinnare *A. K. Virgil* i hans skola i New-York och sedan själf med framgång undervisat vid eget institut.

Fru Rahmn, för att nu först nämna några ord om hennes karriär, tog vid 17 års ålder organistexamen vid Musikaliska akademien här i Stockholm och tjänstgjorde under ett år som vikarierande organist i Köping. Men då hon ej hade laglig rätt att förr än vid 21 år söka ordinarie organistbefattning här i Sverige, for hon öfver till Amerika, där hon genast erhöll liknande anställning i Boston. Det var då hon lärde känna Virgils metod för inlärande af pianospelets teknik, som hon nu, såsom änka återkommen till Sverige, här vill införa.

Virgils studiepiano, som användes vid den nya metoden, är ett s. k. stumt piano, dock ej af den vanliga sorten. Det är ställbart så att det icke blott kan blifva mera lättspelt eller hårdspelt allt efter elevens växande styrka och färdighet utan ock genom knäppningar anger anslaget så tydligt, att eleven lättare än på ett vanligt piano kan kontrollera, huruvida hans handställning, anslag och takt äro de rätta. På ett rent vetenskapligt sätt tränas nu eleven till allt större behärskning öfver armens och handens muskler, tills slutligen på tämligen kort tid en färdighet, styrka och uthållighet uppnås, som annars endast genom årslång öfning på piano om ens någonsin kunna förvärfvas. När tekniken så är mästrad, begynna öfningarna på ett vanligt piano.

Metoden, som länge användts i Amerika, England, Tyskland och Australien och nu sist här hemma fått det mest oförbehållsamma erkännande af en kapacitet sådan som Peterson-Berger, inläres af fru Rahmn i kurser om 20 timmar. Fru R. hyser äfven planer på att kunna begynna tillverkning af studiepianon här hemma, i hvilket fall de skulle komma att ställa sig betydligt billigare än när de importeras.

Som apostel för denna nya lärometods evangelium har fru Rahmn verkligen en så beaktansvärd uppgift i vår ljudpinade, nervslitna tid, att man af allt hjärta önskar framgång åt hennes mission.

FRU ELZA LÖTHNER-RAHMN VID SITT STUDIEPIANO. A. BLOMBERG FOTO.

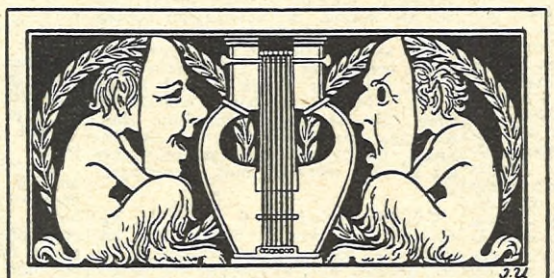

TEATER OCH MUSIK

EN MÄRKLIG teaterpremiär ägde nyligen rum på Hippodromens teater i Malmö, då direktör Knut Lindroths sällskap uppförde, för första gången i Skandinavien, Oscar Wildes tragedi Salome. På uppsättningen hade nedlagts stor omsorg och stora kostnader, och konst- och litteraturintresserade från skilda håll hade infunnit sig till premiären, som blef en succès för sällskapet.

Vi meddela här nedan en bild af Salomes framställarinna fröken Anna-Lisa Carlsson.

FRÖKEN ANNA LISA CARLSSON SOM SALOME.

Daria.

Lyriskt drama i två akter af Georges Marty.

LIKA FLITIGT som våra talscener återge den modernaste franska komedi- och lustspelsdiktningen, lika sällan få vi stifta bekanskap med hvad dagens franska operadiktning skänker. Kgl. teatern är i allmänhet ganska njugg på noviteter, och den som härom dagen bjöds genom framförandet af operan "Daria" lämnar ej något större konstnärligt utbyte. Den moderna franska operalitteraturen sitter dock inne med åtskilligt af värde.

Komponisten Georges Marty är en ännu jämförelsevis ung man, som bekläder lärarebefattningen i komposition vid konservatoriet i Paris. Operan erhöll för två år sedan det stora priset 5,000 francs af l'Academie de Musique och vann vid sitt uppförande på stora operan i Paris en betydande framgång — måhända för dess ryska kolorit. Handlingen är nämligen förlagd till Ryssland och rör sig om en förnäm godsägare Boris, som bland sina tjänare har en ung vacker flicka Daria, i hvilken han är förälskad. Hon besvarar hans kärlek och hoppas att en dag bli upphöjd till Boris' hustru. Däri missräknar hon sig emellertid, ty Boris, som har dåliga affärer, äktar en rik flicka och lämnar den stackars Daria åt sitt öde. När hon får veta hans planer, blir hon utom sig af vrede och slår honom i ansiktet med hans ridpiska. Till straff befaller Boris att Daria skall gifta sig med Iwan, en muschik i hans tjänst, som länge älskat Daria, och bosätta sig med honom djupt in i Ukraines skogar. Andra akten spelar i Iwans och Darias hydda, där de båda lefva ett lyckligt och förnöjsamt lif, ty Daria har nu lärt sig älska sin make, som är en god och ädel natur. Under en jakt anländer Boris till deras stuga. Han har gått vilse och ber Iwan om natthärberge. Han försöker berusa Iwan med brännvin, hvarefter han bestormar Daria med sina kärleksförklaringar. Iwan spelar drucken, liggande på golfvet, men då Boris blir alltför påträngande mot hans hustru, rusar han upp och dödar sin herre, tänder eld på stugan och flyr med Daria och deras lille son ut i skogen. Musiken till denna bestialiska historia präglas af ganska mycken fägring, för hvilken den dock i främsta rummet står i skuld hos de ryska folkmelodier, hvaraf komponisten i rik utsträckning begagnat sig. Varmblodiga dansrytmer omväxla med smältande folkvisor, men det hela gör ej något djupare intryck, ty det saknar personlig färg och känsla. Orkestern är emellertid behandlad med stor omsorg.

Utförandet förtjänar ett högt betyg, och särskildt har hr Forsell skapat en ypperlig figur som muschiken Iwan. Hans dansscen i andra akten var helt enkelt grandios i sin dramatiska uttrycksfullhet. Fröken Wallenis Daria och hr Nybloms Boris voro båda karaktäristiska och vokalt tillfredsställande, och de små körerna klingade vackert.

Men ändå . . .

E—t.

SÖDRA TEATERN. »En fiffig spekulation», den från Bergströmsperioden välkända tyska farsen i Frans Hedbergs bearbetning, torde få en seconda primavera på denna scen. Den verkar fortfarande harmlöst rolig och utföres på det hela taget bra.

ÖSTERMALMSTEATERN har upptagit ett gammalt franskt äfventyrsstycke "Postrånet", förut speladt här under titeln "Posten från Lyon". Intrigen rör sig om två hvarandra till det yttre alldeles lika personer, af hvilka den ene är en hedersman och den andre en skurk. Den senare rånar posten och den förre blir naturligtvis anklagad för brottet och dömd till döden, men räddas i sista ögonblicket genom den verklige bofvens afslöjande. Allt detta har åskådaren klart för sig redan i andra tablån, men icke förty använda de båda författarne hela sju tablåer för att meddela det åt publiken.

Stycket är för öfrigt synnerligen obetydligt, delvis puerilt, och det torde väl endast ha upptagits för att lämna hr Hagman tillfälle att utmärka sig i dubbelgångarens på gammaldags teatereffekter byggda roll — hvilket han också gör på ett erkännansvärdt bra sätt. Den andra ljuspunkten är hr Brunman, hvars skurktyp stänker en smula komik in i den ledsamma produkten.

Från konsertsalen.

DR LUDWIG WÜLLNERS glansfulla serie konserter fortsattes under hela föregående vecka och till och med i måndags inför utsålda hus och med ett konstnärligt utbyte, som utan öfverdrift kan kallas enastående inom vår musikvärld. Längst dröjer minnet måhända vid tolkningen af Schumanns Dichterliebe, hvilken väldiga sångcykels skiftande stämningsinnehåll dr Wüllner återgaf med utomordentlig känslointensitet och ypperlig vokal glans. Herr Bos' förmåga som ackompanjatör har också med rätta framkallat beundran, och de dånande bifallsstormar, som rullat genom akademisalen, ha jämväl gällt hans utsökta, om hög musikalisk kultur vittnande pianoledsagning.

E—t.

A.-B. LINGON, Göteborg.

Levererar oförfalskade safter af ren naturvara

såsom

Lingonsaft
Hallonsaft
Slånbärssaft
Björnbärssaft
Äpplesaft
Vinbärssaft
Citronsaft
Apelsinsaft
Körsbärssaft etc.

Inspektor: Professor G. LAGERHEIM.

KÖKSALMANACK.

Redigerad af
ELISABETH ÖSTMAN.
Inneh. af Elisabeth Östmans Husmoderskurs i Stockholm.

FÖRSLAG TILL MATORDNING FÖR VECKAN 13—19 OKTOBER 1907.

SÖNDAG. Frukost: Smörgåsbord; chateaubriand med brynt potatis; mjölk; kaffe eller te med vegabröd. Middag: Kokt piggvar med holländsk sås och potatis; stekt tjäder med sallader; citronkräm med mandelmusslor.

MÅNDAG. Frukost: Smörgåsbord; hafregrynsgröt med mjölk; glödstekt sill med potatis; ägg; mjölk; kaffe eller te. Middag: Köttkotletter med champinjonsås; rödvinssoppa med skorpor.

TISDAG. Frukost: Smörgåsbord; vildtpastej (rester från söndag) med brynt potatis och lingon; mjölk; kaffe eller te. Middag: Selleripuré med stekt bröd; kokt torsk med senapssås.

ONSDAG. Frukost: Smörgåsbord; hafremjölsvälling; strömminglåda; ägg; mjölk; kaffe eller te. Middag: Späckad gödkalflefver med potatis; äppelkompott med vispad grädde.

TORSDAG. Frukost: Smörgåsbord; marinerade lammkotletter med brynt potatis; mjölk; kaffe eller te. Middag: Soppa på brysselkål med prinskorf; plättar med sylt.

FREDAG. Frukost: Smörgåsbord; pannstekt sill med potatis; ägg; mjölk; kaffe eller te. Middag: Sjömansbiff à la Juno; saftpudding med mondamin och vispad grädde.

LÖRDAG. Frukost: Smörgåsbord; köttstufning i snäckor (rester från fredag); ägg; mjölk; kaffe eller te. Middag: Ärtpuré med stekt bröd; kokt fläskkorf med potatismos.

RECEPT:

Kokt piggvar (f. 6 pers.). 2 kg piggvar, 150 gr. salt, ½ citron, 3 lit. vatten.

Till garnering: 1 citron, kruspersilja.

Beredning: Fisken urtages, sköljas väl i flere vatten och torkas med en fiskhandduk. Fenorna afputsas, men bortskäras ej. Den gnides därefter in- och utvändigt med 2 msk. af saltet samt citronsaften. En djup skåra göres i den mörka sidan på fisken, för att det hvita skinnet på andra sidan ej skall spricka. Piggvaren lägges på en fisksil med den hvita sidan upp och nedsättes i det ljumma vattnet, tillsatt med saltet. Den får hastigt koka upp, men därefter endast småkoka med tätt slutet lock, 20—25 min., eller tills fenorna lossna lätt. Fisken upplyftes genast med silen och spadet får väl afrinna, hvarefter den upplägges med den hvita sidan upp, på ett varmt fiskfat eller på ett aflångt fat på bruten servett. Den garneras med hummerrom pressad genom passersikt, och citronskifvor samt persilja. Piggvar serveras med smält smör, hummersås eller holländsk sås.

Stekt tjäder (f. 6 pers.). 1 tjäder, 1½ hg. späck, 3 msk. smör (60 gr.), 2 tsk. salt.

Sås: Smöret i hvilket fågeln brynts, 2 msk. mjöl, 1½ lit. buljong, 2 dcl. tjock grädde, 1 tsk. socker, 1 tsk. soja.

Beredning: Tjäder finnes i handeln från midten af aug.—midten af mars. Då fågeln är frusen, lägges den öfver natten i köket för att tina upp. Den flås därefter, urtages, sköljes väl och torkas samt läggas i mjölk några timmar. Tjäderhönan har det finaste köttet. Den späckas på bröstet och låret, med späcket skuret i fina strimlor och uppsättes. Smöret brynes i en stekgryta, fågeln ilägges och brynes vackert på alla sidor, hvarefter den upptages och saltas. Smöret i hvilket fågeln brynts, fräses med mjölet, buljongen och grädden tillsättas och såsen får ett godt uppkok samt afsmakas med socker och soja. Fågeln nedlägges i såsen och få sakta steka omkr. 2 tim. under det den ofta öfveröses och spädes med mera buljong om så behöfves. Bröstet och såsen skäras i tunna skifvor, som åter hopläggas och serveras på skrofvet. Såsen silas och skummas, är den för tjock, tillsättes litet tjock grädde eller buljong och 1 tsk. kallt smör iröres.

Citronkräm (f. 6 pers.). Skal och saft af ½ citron, 1 kkp. krossocker, 1 dcl. franskt vin, 1½ dcl. vatten, 6 äggulor, 2 dcl. tjock grädde.

Det är verkligen lönt

att försöka brygga måltidsdrycken själf Det är en lätt och enkel sak. Köp en burk Lagermans Bryggalette i närmaste butik för 60 öre, tillsätt 20 liter vatten samt socker och jäst enligt bruksanvisningen. Vill Ni göra Eder ett extra besvär med att tappa den färdiga drycken på buteljer, kan Ni ej önska Eder en bättre dryck. Ni kan vara viss på att Ni ganska snart köper både en och två burkar till. — Tillverkningen af Bryggalette står under kontroll af professorn vid Stockholms Högskola Hr D:r G. Lagerheim.

Beredning: Citronskalet afrifves mot sockret och saften pressas ut. Alla ingredienserna, utom grädden, blandas därefter i en kastrull, som sättes öfver liflig eld och krämen får under stark vispning sjuda, men ej koka. Då krämen är tjock aflyftes kastrullen och vispningen fortsättes, tills krämen är kall. Om så önskas tillsättes därefter den till hårdt skum slagna grädden. Krämen hälles upp i geléskål och serveras med bakelser.

Köttkroketter (f. 6 pers.). 1 lit. kokt eller stekt kött, 2½ msk. smör (50 gr.), 4 msk. mjöl, 4 kkp. buljong, salt, hvitpeppar, 1 äggula.

Till panering: 2 ägg, 2 kkp. stötta skorpor.

Till kokning: 1 kg. flottyr.

Beredning: Köttet skäres i fina tärningar. Smör och mjöl sammanfräsas, buljongen påspädes och såsen får koka 10 min., köttet ilägges och stufningen får ett uppkok, hvarefter den afsmakes med kryddorna och äggulan tillsättes. Massan utbredes på ett flatt fat att kallna. Af köttmassan formas aflångt runda kroketter. De rullas i stötta skorpor, doppas i de uppvispade äggen och rullas åter i de stötta skorporna, hvarefter de få stå och stelna 1 tim. Flottyren upphettas och när en tunn blå rök stiger upp från ytan, nedläggas kroketterna, och få koka gulbruna, då de upplägges på gråpapper att afrinna. Serveras med champinjonsås.

Vildtpastej (f. 6 pers.). ¾ kg öfverblifven, skrapad fågel, 1½ hg. späck, 4 ägg, 30 gr. hvetemjöl, 3 dcl. grädde, salt, hvitpeppar och socker efter smak.

Till formen: 1½ hg. späck.

Beredning: Den skrapade fågeln stötes i stenmortel till en fin massa. Späcket skäres i fina tärningar. Köttet och späcket arbetas väl tillsammans. Äggen vispas med mjölet och grädden och denna blandning tillsättes matskedsvis till köttet under det massan arbetas ½ tim. Färsen afsmakas med kryddorna och hälles i en med tunnt skurna späckskifvor beklädd form och kokas sakta i vattenbad, omkring 2 tim.

Äppelkompott (f. 6 pers.).

Till sockerlagen: 250 gr. toppsocker, 2 dcl. vatten, 1½ liter äpplen.

Beredning: Af sockret och vattnet kokas en klar lag. Äpplena sköljas och torkas. De skalas, skäras i små klyftor och kärnhusen urtagas, hvarefter de nedläggas i sockerlagen och få koka mjuka. De upptagas med hålslef och läggas i kompottskålen. Lagen kokas därefter tills den blir simmig och hälles öfver äpplena. Den serveras kall med vispad grädde.

Marinerade lammkotletter (f. 6 pers.). 12 lammkotletter, 50 gr. späck, 50 gr. salt oxtunga, ½ msk. salt, ½ tsk. hvitpeppar, 2 msk. ättika, 2 msk. matolja.

Till stekning: 3 msk. smör (60 gr.), 3 dcl. brun kalfbuljong, 1 msk. madeira, 1 msk. smör (20 gr.).

Till garnering: 1 burk champinjoner.

Beredning: Kotletterna tvättas med en duk doppad i hett vatten, putsas, så att de få vacker form. De späckas därefter med späcket och tungan skurna i fina strimmor, läggas på ett fat, kryddas och begjutas med ättikan och matoljan samt få ligga 1 tim. De inklappas lätt i en kötthandduk, stekas vackert bruna i smöret och upplägges på varmt serveringsfat. Pannan urvispas med den heta buljongen och vinet och såsen hälles öfver kotletterna. De garneras med champinjonerna skurna i skifvor och frästa i smöret samt serveras med fransk- eller spritsad potatis.

Sjömansbiff à la Juno (f. 6 pers.). 1,3 kg. benfritt innanlår eller biffkött, 3 tsk. salt, ½ tsk. hvitpeppar, 4 msk. smör (80 gr.), 2 msk. fint hackad portug. lök, 2 hg. kokt rökt skinka, 1½ lit. rå potatis, 8 dcl. efterbuljong, 2 dcl. hvitt, franskt vin eller pilsener.

Till pannan: ½ msk. smör (10 gr.).

Beredning: Köttet tvättas med en duk doppad i hett vatten, skäres i omkr. 1½ cm. tjocka skifvor, hvilka bultas lätt på båda sidor och beströs med peppar och salt. En tackjärnspanna upphettas långsamt, smöret brynes däri, biffarna ilägges och stekas 1 min. på hvarje sida. De upplägges och pannan urvispas med den heta buljongen och såsen tillvaratages. Löken skalas och hackas fint. Skinkan skäres i skifvor. Potatisen skalas och skäres i ½ cm. tjocka skifvor. En kopparpanna med tätt slutande lock smörjes med kallt smör, däri lägges ett hvarf biffar och lök, därpå ett hvarf skinka och patatis, så lägges allt hvarfvis, öfversta hvarfvet bör vara potatis. Biffsåsen påhälles och bör stå upp till öfversta hvarfvet. Anrättningen får sakta koka 2 tim. hvarefter vinet tillsättes och kokningen fortsättes ½ tim. Biffen serveras direkt ur pannan.

Joko! Hvad skall jag använda till min Storvätt?
Chromol-
Chromol
Chromol-
Chromol-
Chromol-

FRÅN DALAUTSTÄLLNINGEN.

DEN SOM vill studera dalallmogens rika och egenartade hemslöjd, brukar annars få lof att ge sig upp till ort och ställe. Då nu Dalarne med den i dagarna å Nordiska museet öppnade utställningen af hemslöjdsalster för första gången gör Stockholm äran af ett återbesök, kommer publiken helt säkert att visa sin erkänsla genom att allmänt ta utställningens sevärdheter i betraktande.

DEN NYÖPPNADE utställningen af dalaslöjd har en förhistoria, som sträcker sig långt bakom Museistyrelsens inbjudan och Falu läns hushållningssällskaps anslag till densamma. Skulle man ha berättat den, måste man talat om den hembygdsrörelse, som vuxit fram kring Siljan, och i hvilken sträfvandet att hålla vid makt och väcka till nytt lif den ursprungliga folkliga slöjden, att rädda de gamla metoderna och de gamla mönstren, ingår som ett led. Med denna uppvisning af hvad dalaslöjden äger vackrast och bäst ger man en öfversikt af arbetsresultaten från de sista åren, som är verkligt respektingifvande och framtvingar beundran för arbetets ledare. Det är det roliga och det glädjande, att det finns ingenting dödt, ingenting afslutadt öfver denna samling af hemslöjdsalster. Hvarje sak, den största som den minsta, har sina traditioner, ty man har med omsorg knutit det nya till det gamla, men den är också ett uttryck för folkets behof, vanor och arbetssätt den dag som i dag är.

På *Mora* afdelningen, som är ordnad af fru Zorn och slöjdlärarinnan fröken Larsson, klädas väggarna af de vackraste väfnader i gamla mönster, allt färgadt med växtfärger, hämtade ur bygdefloran enligt gammal god, länge bortlagd sed. I ena hörnet står en moraklocka, i det andra en moragubbe, och han bär Anders Zorns morakläder, som väl passa hans resliga, kraftiga sågspånsfigur. Ingen, åtminstone ingen kvinnlig besökande, kan slita sig från utställningen utan att lämna sitt hjärta hos de vackra arbeten i "flätning", som äro en alldeles särskild moraspecialitet.

Leksands-afdelningen, flankerande Moragruppen, är ordnad af den nitiske ledaren för hemslöjdsföreningen i Leksand, artisten Ankarcrona, och talar om konstnärens blick för det dekorativa. På väggarna äfven här allmogeväfnader, i en färgskala, som är ljus och mild som Leksandsnaturen, vidare fällar och dräkter, småbytingarnas kanariegula pynt, morans skinnkofta, långrockar och grofva, tofsprydda skor. Midt på golfvet på en vacker matta i harmoniska färger står ett stort långbord, som uppbär afdelningens och herr Ankarcronas stolthet, "hemlinet", hemspunnet, hemmaväfdt, mjukt och ändå fast, glänsande som silfver. Leksandsutställningen har också vackra prof på olika slag af krussöm, hålsöm, knyppling och bandväfnad, handgjordt smide och träslöjd.

Gagnef och *Mockfjärd*, mest Mockfjärd, äro knypplingens hufvudsäten. Från fröken Adelborgs knyppelskola i Gagnef, som har filial i Leksand, utställas förtjusande saker, elevarbeten efter gamla och nykomponerade mönster. På vår bild se vi en gagnefkulla med sin dyna, ett primitivt redskap, på hvilket dock de skiraste, konstrikaste spetsar tillverkas. Mockfjärds knyppelskola, ledd af fröken Troselius, som äfven ordnat utställningen, har också vackra alster, men intressantare är kanske de gamla knypplerskornas vägg, med hela dikter i tråd, "Huppetutt", "Hjärtansfröjd", "Likros", "Prästgossar" och "Forsrafvel" och många andra.

Floda har midtafdelningen af utställningen. Väfnader med samma starka, våldsamma färgeffekter och kraftiga linjer, som gå igen i Flodadräkten, förråda ett särdrag hos Floda-slöjden, som skarpt skiljer sig från de öfriga socknarnas.

1. UTSTÄLLNING AF HEMSLÖJDSALSTER FRÅN LEKSAND. 2. GRUPPBILD AF UTSTÄLLNINGENS BESTYRELSE: FRÅN VÄNSTER TILL HÖGER: LANDSHÖFDING F. HOLMQUIST, FRU E. ZORN, FRÖKEN E. TROSELIUS, FRÖKEN B. LARSSON, FRÖKEN O. ADELBORG, ARTISTEN G. ANKARCRONA. 3. HEMSLÖJDSALSTER FRÅN MORA. 4. ELEVARBETEN FRÅN GAGNEFS KNYPPELSKOLA.

FRÅN SORGEHÖGTIDLIGHETERNA I KARLSRUHE. STORHERTIG FRIEDRICHS I AF BADEN LIK FÖRES EFTER ANKOMSTEN FRÅN MAINAU TILL LIT DE PARADEN I SLOTTSKYRKAN. PROCESSIONEN PASSERAR MARKTPLATZ.
I VÄNSTRA HÖRNET DETALJBILD FRÅN PROCESSIONEN, FRAMSTÄLLANDE DEN TJÄNSTFÖRRÄTTANDE PRÄSTEN OCH DE FURSTLIGA PERSONERNA SOM FÖLJDE NÄRMAST EFTER LIKVAGNEN, I MIDTEN STORHERTIG FRIEDRICH II, TILL HÖGER PRINS MAX, TILL VÄNSTER KRONPRINSEN AF SVERIGE. FOTO FÖR IDUN AF GEBRÜDER HIRSCH, KARLSRUHE.

FRÅN IDUNS LÄSEKRETS

Öppet bref till "Madame".

EDER BEHJÄRTANSVÄRDA uppsats "Ett förslag att tänka på" i Idun den 19 sept. har gifvit undertecknad något att tänka på, och i gengäld vill jag nu gifva eder något i samma väg. Vackert låter det huru de unga blifvande mödrarna skola lära sig barnavård i inrättningar som Mjölkdroppen o. d., huru de skola få de unga männens aktning och beundran att stiga till vördnad m. m., men på samma gång talas om huru oskäligt dyrt det är att behöfva betala en fröken från Barnavård "30 kr. i månaden eller på kortare tid 2 kr. om dagen, och då tvättar hon ej ens till den lille." Det första talet om betalning vill jag bemöta med det, att de flesta af de flickor, som genomgå Barnavård, äro sådana från burgna hem med fullständig elementarskolebildning, vidare få de den tid de utbilda sig å Barnavård betala 50 kronor i månaden samt bestå sig själfva tvätt o. d., som ju också äro utgifter. Nu tycker ni, att dessa flickor efter 11-årig skoltid och tre månaders utbildning icke förtjäna 30 kr. i månaden, fast de skola passa edert barn dag och natt samt bära ansvaret för det. Tillåt mig fråga, hvad betalar ni eder kokerska och städerska och huru mycket frihet ha de? När ni har extra hjälp vid kalaser o. d., betalar ni då inte den hjälpen med 2 kr. pr dag, eller kanske ni anser den mera värd än vården om edert barn. Hvad tvätten beträffar ingår det i undervisningen att barnsköterska från Barnavård också tvättar åt barnet, och om någon moder särskildt har befriat sin barnfröken därifrån, så hör det nog snarare till undantagen än till regeln.

Skulle ni önska att barnfröknar äfven, liksom de inte alls afundsvärda "gå frun tillhanda fröknarna", skulle göra sitt arbete för "fritt vivre" eller "någon lön"?

Barnsköterska, men äfven vän af rättvisa.

Mödrar!

TILL DEM af eder, som äga barn i skolåldern, dristar jag mig att ställa följande behjärtansvärda uppmaning.

Om I under den stundande vintern en eller annan gång låta edra småttingar ställa till s. k. barnbjudning, så gören detta på så sätt, att I icke i förtid framkallen klasskillnadens förbannelse eller såren det känsliga barnasinnet; med ett ord: låten icke börd och rikedom bestämma, hvilka af edra barns kamrater skola bjudas, ty sådant kan komma mycket ondt åstad.

Mer än en gång har jag sett blygselns och sorgens tysta tår i oskyldigt öga, när t. ex. af en klass nästan alla blifvit bjudna utom kanske ett par mindre bemedlade eller en och annan, som kommit till världen utan fadersnamn.

Icke skola väl dessa små straffas för något, som står helt och hållet utom deras åtgörande. Sådant alstrar lätt bitterhet för lifvet, och hvem vet, kanske i en framtid edra egna älsklingar kunna få umgälla sina föräldrars mindre välbetänkta dårskap. Lyckan är en flyktig gudinna. GAMMAL LÄRARE.

NÄSSLOR
af
FRIDA LANDSORT

Sankt Pers bekymmer.

Vår Herre.

SÄG HVARFÖR ser du så bekymrad ut,
min gode vän? Du står ju midt i fröjden
bland alla sälla själar här i höjden
och är ju salig själf.

S:t Per.

I hvar minut
kan ingen vara riktigt salig, Herre.
Jag kommer nu som mången gång förut
från en planet, som räknas bland de smärre,
från jorden, och då tar min glädje slut.

Vår Herre.

Det lilla klotet syndar ganska mycket
i än det ena, än det andra stycket.

S:t Per.

I alla, Herre.

Vår Herre.

Åh ja, det är sant.

S:t Per.

Och bland de kristna finns det mycket färre
rättfärdiga, än hvad det borde, Herre.

Vår Herre.

Den saken är mig inte obekant.

S:t Per.

Ja, bland de kristna är det *ännu* värre . . .

Vår Herre.

Nu öfverdrifver du bestämdt, sankt Per,
och glömmer, tycks det mig, att synden är
det första steget upp mot paradiset —
som en och annan kyrkofader lär.
Jag skall förskona dig ifrån beviset.
Det kommer du för resten själf ihåg,
då jag väl aldrig kunde vinna priset
som ortodox och spränglärd teolog.

S:t Per.

Nu skämtar du.

Vår Herre.

Kanhända. Men hvad såg
du denna gång där nere för elände?

S:t Per.

För litet kärlek.

Vår Herre.

Världen är sig lik.

S:t Per.

Men så i dikt som lif, hvart än jag vände
min blick, så mycket mera erotik,
så ful och trist och tråkig och så rik
på jolmighet och äckel, att jag kände
mig kväfvas i den skämda atmosfär,
som omger jorden och hvad jordens är.
Och när jag tänker på den stora dagen,
då räkenskapens, domens stund är slagen
och *allt* skall blottas för all himlens här,
hvem står då ut med bara allt *det där?*
Det blir för gräsligt!

Vår Herre.

Lugna dig, sankt Per.
Nu är du alldeles för rapp i tagen.
Måhända har du *mig* af hjärtat kär,
men var det kärlek ock till mänskovärlden,
som ledde dig där nere under färden,
och kärlek i det rättegångsförhör,
hvars ruskighet du redan ängslas för?

S:t Per.

Nu blygs jag, Herre.

Vår Herre.

Rätt att du så gör.
Så drastisk scen må teologer drömma;
från deras synpunkt är den, som sig bör:
de äro hvarken visa eller ömma.
Men det är inte de, som skola döma.
Det ämnar jag att göra själf, vid Gud!
Och kanske diktar jag trots deras bud
en annan slutscen till den sista akten
af jordelifvets dram. Ty min är makten.

FRIDA LANDSORT.

ETSAD SKÖLD AF BERNHARD BESKOW.

En vacker minnesgåfva.

GÖTISKA FÖRBUNDET i Göteborg hade nyligen en afskedsfest för öfverstelöjtnant Claes Grill, hvarvid till hedersgästen som tack och afsked för troget och fruktbringande verk i förbundets fosterländska syfte öfverlämnades en gåfva bestående af en drifven och etsad stålsköld, utgången från hr Bernhard Beskows konstförfarna hand.

Etsningarna framställa den under byggnad varande Älfsborgs fästning, Nya Älfsborg, Karlstens, Bohus' och Varbergs fästningar samt skansarna Kronan och Lejonet, hvilka samtliga nu blifvit af öfverstelöjtnant Grill restaurerade

I öfrigt prydes skölden af det Grillska vapnet och Götiska förbundets sigill.

Omkring yttersta flänsen å skölden är följande inskription: "Ett ringa tecken till varmt erkännande af Claes Grills gagnerika verksamhet såsom fortifikationsbefälhafvare i Göteborg åren 1897—1907. För forntids minnen och framtida hopp. Göteborgs försvarsfond år 1892."

STÅLETSAREN BERNHARD BESKOW.

Tidningen Iduns
Redaktions- och Expeditionslokaler
äro flyttade till
Mästersamuelsgatan
n:r 43, en tr.

Kvinnornas självbildningsarbete.

DET FINNS avancerade, kloka och dugliga kvinnosakskvinnor, som icke tycka om det ord vi användt i rubriken här ofvan. — Låt vara med att tala om vår självuppfostran, säga de, vi behöfva icke mer uppfostran, än hvad vi ha för att bli fullt ut så mogna, så värdiga som männen att ikläda oss våra medborgerliga rättigheter och skyldigheter.

Att rörelsens ledare dock icke förblanda sitt eget mått af kunskaper och mogenhet med den stora mängdens utan inse, att det verkligen där ännu finns bildningsluckor att fylla, därom vittnar den bredt anlagda kurs i samhällslära Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt under vintern anordnar å Reallärоverket i Stockholm med början den 21 oktober. Och att bland kvinnorna själfva finns en riktig uppfattning såväl af det ansvar, som följer med ökade plikter och ökadt medborgerligt inflytande som af rätta sättet att växa i de nya uppgifterna, därom vittnar i sin tur den lifliga tillslutning, som kurserna vunnit, redan innan de begynt. Kommer, som man tror, kvinnornas rösträttsfråga att bli aktuell vid nästa riksdag, få rörelsens vänner helt visst ett kraftigt argument i detta nya bevis på kvinnlig företagsamhet och samhällsintresse.

Programmet för vinterns kurser i samhällslära upptar afdelningar för ekonomisk historia, kommunalpolitik, statspolitik och aktuella frågor. Inom dessa grupper komma föreläsningar öfver dithörande ämnen att hållas af kända föreläsare, bl. a. af friherre E. Palmstierna, doktor K. Kjellberg, friherre G. Stiernstedt, doktor Lydia Wahlström och doktor Gulli Petrini. Föreläsningarna komma att behandla ämnen sådana som industrialismen, den ekonomiska politiken, fackföreningsrörelsen, kooperationen, kommunalförvaltningen, statsskicket m. m. och bland aktuella frågor: egnahemslagstiftningen, småbruksfrågan, nykterhetsrörelsen och den svenska kvinnans rättsliga ställning.

Kursdeltagarna komma att uppdelas i: elever, som utom föreläsningarna äfven deltaga i diskussioner i sociala ämnen, och åhörare, som endast närvara vid föreläsningarna.

Skönhetstäflingen.

ENÄR VI DAGLIGEN mottaga förfrågningar huruvida skönhetstäflingen fortfarande står öppen, tillåta vi oss härmed underrätta vederbörande spörjarinnor, att täflingen kommer att utsträckas till in i december, hvadan fotografier, afsedda för densamma, alltjämt kunna till oss insändas. Men ehuru fristen är så pass lång, utgör detta intet skäl att fördröja täflingsbildernas inlämnande, utan böra de sändas oss ju förr dess hellre. Därjämte bedja vi få ånyo erinra om den af oss anordnade *gratisfotograferingen* hos hoffotografen hr A. Blomberg, Sturegatan 28, 4 tr., för i hufvudstaden och dess närmaste omnejd boende täflingsaspiranter. Fotograferingen kan ske söndagar kl 11—1, hvardagar kl. 12—3.

Doktor J. Arvedsons Kurs
i Sjukgymnastik, Massage och Pedagogisk Gymnastik,

medför enligt kongl. maj:ts medgifvande samma kompetens o. rättigheter som en kurs vid Gymnastiska Central-Institutet. Kursen 2-årig, börjar den 15 sept. Prospekt på begäran genom D:r J. Arvedson adr. Strömsborg, Stockholm.

Doktor A. Kjellbergs
kurs i massage och sjukgymnastik

(ettårig) börjar den 1:sta oktober. Begär prospekt! Stockholm, Mäster Samuelsgatan 70.

I Sjukgymnastik & Massage
börjar Prof. G. Unman d. 1 nov. en sex månaders lärokurs. Pris 300 kr. Adr. Grefgat. 9, Stockholm.

Gymnastiskt-Ortop.-Institut,
Brunkebergstorg 13, 2 tr.
Mottagning hvardagar kl. ½2 e. m.
Herrar 7—½10 och 2—4.
Damer ½11—½1 och 2—4.

Professor D:r A. Wide. D:r S. Wallgren.

Inf. gen. Stockholms Läkarförening.
Doktor Elin Beckman
är återkommen och har flyttat till Westmannagatan 3
(andra huset från Norra Bantorget).

Inf. gen. Stockholms Läkarförening.
Doktor Gerda Uddgren
har flyttat till Birgerjarlsgatan 13, 2 tr upp.

BARNMORSKAN Fröken Ester Beckman, adr. Tomt 68, Skara, åtager sig efter öfverenskommelse praktik i familjer. Ref. på begäran

Kvinnliga lidanden
med periodiska smärtor behandlas och botas.

Clara Smitt-Dryselius.

Ljusinstitutet 4 Riddaregatan & Ljusbadet 44 Vasagatan. Rådfr. 2—3 e. m. A. T. 6 33. R. T. 16 89.

LARS MONTÉN

I Syskolan för Klädsömnad
mottagas elever dagligen 9—4. Aftonkurs 2 ggr i veckan. Prospekt på begäran. Allm. tel. 218 75. Grefturegat. 7.

Lotten Billqvist.

I alla boklådor:

Gatans osedlighet
en fråga för dagen
af *Hugo Tamm.*

Damhårarbeten.
Peruker, Benor, Flätor, Länkar m. m. i tusental. Insänd hårprof så erhållas flera arbeten att välja på. Obs.! Vi signera ej postpaket med »Hår». Herr och Fru E. MALMBERG, 58 Klarabergsgatan 58.

Rudholms Kakelfabrik
Norrköping.

Enkla och dekorativa kakelugnar i modern smakriktning. Ill. priskurant på begäran.

"KONSTFLIT"
och
SVENSKA MÖNSTERTIDNINGEN
förnämsta
hemslöjds- och handarbetstidningar

utkomma 2 ggr i månaden. Pris: Konstflit (utan modebil.) 5 kr. Svenska Mönstertidningen (med modebil.) 5.50 för helår, kvart. 1:50.
Prenumerera genom bokhandel eller postkontor.

Royal Baking Powder
(Royal Bak- och Jästpulver)
Kemiskt rent

är ovedersägligen det bästa vid bakning af finare som enklare bakverk. — Är drygt och förlorar ej jäsningskraften sedan burken öppnats. Köp varan och begär samt följ alltid beskrifningsboken som gratis utdelas, och var viss om ett godt resultat. Bör finnas hos hvarje välsorterad Specerihandlande. Partiager hos

Peterson & Wilkens, Göteborg.
Rikstelefon 16 63 Ensamförsäljare för Sverige.
Agentur i Stockholm: LUGVIG FLORY, Vasagat. 40. Rikst. 47 56. Allm. T. 334.
Royal Baking Powder Company, New York, U. S. A.

Aktiebolaget
C. O. Borgs Söner i Lund,
Färgeri & Kemisk Tvättanstalt, Ullspinneri & Väfveri, Garn- & Väfnadshandel,
expedierar order öfver hela Sverige. Prof ver jämte prisuppgift sänd. på begäran.
Ull tages i byte mot varor och köpes till dagens högsta pris.

Lars Monténs
Neutrala Kärntvål till ylletvätt och Oleintvål till linnetvätt användes lämpligast sålunda:

»½ kg. tvål kokas i 2 liter vatten; när tvålen är upplöst, tillsättes under omröring 20 à 25 liter ljumt vatten; i denna utspädda lösning neddoppas plaggen. Vid ylletvätt böra såväl lösningen som sköljvattnet hafva 36 à 38 grader.»

Finnes hos de flesta specerihandlare samt i mina butiker

N:r 19 Stora Nygatan. — N:r 29 S:t Paulsgatan.
Silfvermedalj i Köpenhamn 1888. **Guldmedalj** i Stockholm 1897.

En intressant bok om hälsan.
Sändes fritt till alla, som anhålla därom.

Vi skulle vilja tillråda Eder att genast eftersända denna bok, som behandlar hälsan — huru den förloras och huru den på bästa sätt återvinnes. Den är väl värd ett större belopp för hvar och en som läser den, och ändå kostar den icke ett ett enda öre. **Den sändes franko och gratis till alla** som begära den.

Rekvirerandet af boken förpliktigar Eder icke på något sätt gent emot oss. Ni skall känna Eder bättre genom att hafva läst den. Den berättar om många lidande, som genom den elektriska metoden blifvit fullständigt återställda. Den talar härom på ett enkelt och rättframt sätt, och den skall blifva till stor hjälp för alla lidande, som i mediciner af alla slag förgäfves sökt återfå sin styrka. Den uppmuntran, som dessa meddelanden medföra, kan icke blifva för vida spridd.

Har Ni någonsin tänkt på den släktskap, som elektriciteten har med människokroppen? Har Ni försökt att utfinna anledningen till Eder svaga hälsa? Denna afhandling berättar härom. Den omtalar huru denna underbara kraft appliceras för att återställa kroppens nervkraft — dess vitalitet — och när Eder vitalitet blifvit fullt återställd, då är Ni främmande för svaghet och smärta. Världen synes Eder ljus, och Ni är tillfredsställd.

Ryggvärken, den dåliga matsmältningen, den ringa aptiten. hufvudvärken, nervositeten, svindeln, det svaga minnet, den dåliga energin samt trötthetен äro alla symptom af förlorad nervkraft. Alla vetenskapsmän säga, att nervkraften är elektricitet, den kraft, som befinnes i nervcellerna. Det är denna kraft, som drifver hela lifsmaskineriet.

Uppskjut ej, utan skrif efter boken genast. Om Ni bor i närheten emotse vi gärna ett besök.

SVENSKA ELEKTRISKA INSTITUTET,
(Afdelning 15), Regeringsgatan 9, Stockholm.

Var god sänd mig Eder fria bok: »En frisk själ och en frisk kropp!»

Namn: .....

Adress: .....

MYRSTEDT & STERNS AKTIEBOLAG
STOCKHOLM. ⊙ **Kgl. Hofleverantör.** ⊙ DROTTNINGG. 11.
Allm. Tel. 45 67. Rikstelefon 5 63.

Sveriges största Specialaffär i

Mattor, Möbeltyger, Gardiner, Möbler
m. m.

Största lager orientaliska mattor.
Allt till mycket låga, bestämda priser.

Pontyberem Colliery.
Englands förnämsta anthracitkolgrufva
Kommanditbolaget
Kock & Co.,
Kontor: 20 Skeppsbron, Stockholm,
säljer numera **endast**
Anthracit
af denna sort.
Slaggar ej; osar ej.

Hvarje om sitt silfver och sina växter rädd husmoder göre ett försök!
Rikstel. 22 35, 112 35. Allm. tel. 22 66.

Icke
i präligt utstyrda askar, icke i emballage i form af leksaker — ej heller i påsar eller strutar, utan i enkla tillslutna burkar med namn och märke, erhålles

VAN HOUTENS CACAO

verldens yppersta kvalité, som kan fås öfverallt, der den begäres.

Saknar Ni mannens prydnad, ynglingens stolthet: ett ståtligt skägg, en stilfull, starkväxande mustasch, har Ni — *man eller kvinna* — hårsjukdom: mjäll, klåda, håravfall, dålig hårväxt, dåliga ögonbryn etc., så köp aldrig utpuffade gagnlösa, ofta skadliga s. k. hårmedel, utan insänd namn. adress + 10-öres porto (från Finland 30 penni) till *E. E. Gravström, Stockholm 5*, fas gratis i slutet brev utan firmatryck upplysning om säker hjälp. Nämn denna tidning!

Tusentals botade, däribland av hårläkare obotliga förklarade! Talrika tacksamhetsbrev både från in- och utlandet! 60-årigt bestånd! Alla som tillskrivit oss *före* 1 Aug. 1907, bedjas ånyo skriva, då de erhålla nya, viktiga meddelanden

Hushållskurs.
2 à 3 flickor som önska delt. i den förut annons. Hushålls- o. Väfkursen (se Idun f. d. 3 Okt.) kunna ännu mottagas. Vidare gen. Fru E. von Kothen, Mariedal, *Refteled.*

Praktiska skolan, Katrineholm,
börjar nya höstkurser d. 1 November. Läroanstalten omfattar: 1) Realskola med 3 års tidsvinst; 2) Teknisk skola för utbildande af ritare, förmän m. m. samt verkmästare inom olika branscher, såsom maskin-, byggnads-, elektriska-, pappers-, järnverks-, tegel- och gjuteribranscherna och med egna verkstäder för praktiska öfn.; 3) Handelsinstitut, omfattande tre olika hufvudafdeln. 4) Konstskola; 5) Hushållsskola, den mest besökta i riket för utbildande af hushållerskor; 6) Slöjdlärarinnes-minarium; 7) Förberedande skola för intr. vid folkskoleseminarium. Skickliga lärare och lärarinnor. Effektiv platsanskaffn. Prosp. sänd. m. 2 porton.

J. Thorns Slöjdskola
för unga kvinnor,

Bräkne-Hoby, Blekinge län. Ny kurs börjar den 1 november 1907. Kursen varar 8 månader. Kursafgift kr. 35:—. För att vinna inträde fordras god frejd och att ha fyllt 16 år. *Undervisningen fortgår enligt samma program som föregående år* och omfattar matlagning, bakning, syltning o. s. v., väfnad, flera slag, linnesöm, broderi m. m. Inackordering å skolan 30 kr. pr månad. Prospekt och upplysningar lämnas af sekreteraren i J. Thorns slöjdskola, Bräkne-Hoby.

Viktor Ekenman,
styrelsens ordförande.

Aktiebolaget Göteborgs Bank
f. d. Göteborgs Enskilda Bank
12 Brunkebergstorg 12.
Sparkasseränta 4½ proc.

Ränte- och Kapitalförsäkringsanstalten
Stockholm, Stora Nygatan 5

emottager penningar till beredande af lifränta eller kapitalbildning. I Stockholm bosatta, obemedlade personer erhålla vid insättning tillskott af Fosterländska föreningen. Skriftliga förfrågningar besvaras omgående Prospekt på begäran. Kontoret öppet kl. ½11—½3 samt dessutom onsdagar kl. ½7—½8 e. m.

Fonder..... Kr. 37,000,000.
Utbetalda lifräntor år 1906 » 419,000